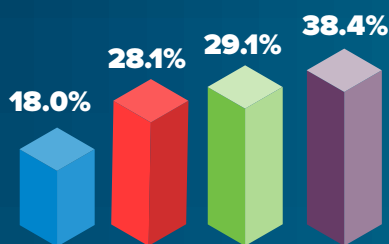
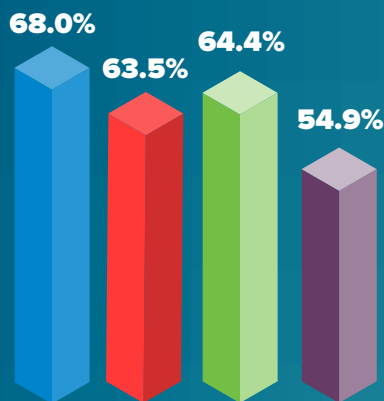




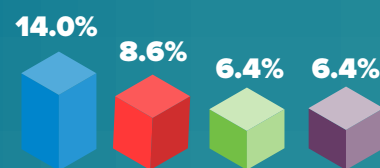
GENERALNO, PO VAMA,  
KVALITET USLUGA  
DOSTAVE EL. ENERGIJE SE:



POPRAVIO / JAKO POPRAVIO

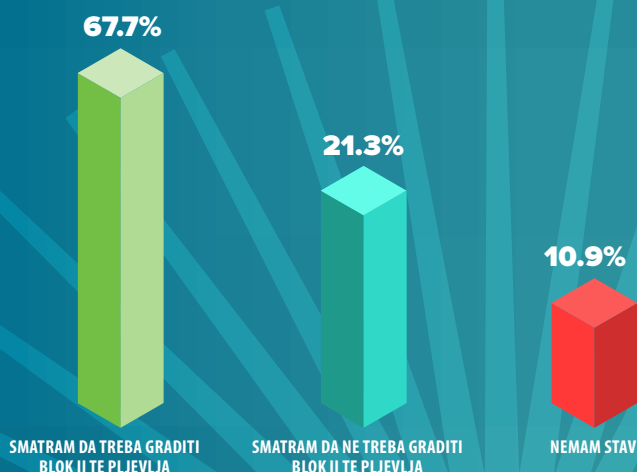


OSTAO ISTI



POKVARIO / JAKO POKVARIO

U POSLJEDNJE VRIJEME SE  
GOVORI O IZGRADNJI DRUGOG  
BLOKA TERMOELEKTRANE  
PLJEVLJA.  
KAKAV JE VAŠ STAV PREMA  
TOME? (GRAĐANI PLJEVALJA)

SMATRAM DA TREBA GRADITI  
BLOK II TE PLJEVLJASMATRAM DA NE TREBA GRADITI  
BLOK II TE PLJEVLJA

NEMAM STAV

## ISTRAŽIVANJE CEMI-JA:

# KUPCI SVE ZADOVOLJNIJI KVALITETOM USLUGA

### AKTUELNOSTI:

Podijelimo teret 4 od 1.  
avgusta do 31. oktobra

str.  
04.

### DRUGI PIŠU:

Zoran Đukanović: CEDIS za  
obaveze odgovara imovinom  
od 280 miliona

str.  
9.

### DRUŠTVO:

Filantropija je obaveza  
društveno odgovornih

str.  
19.

INTERVJU:

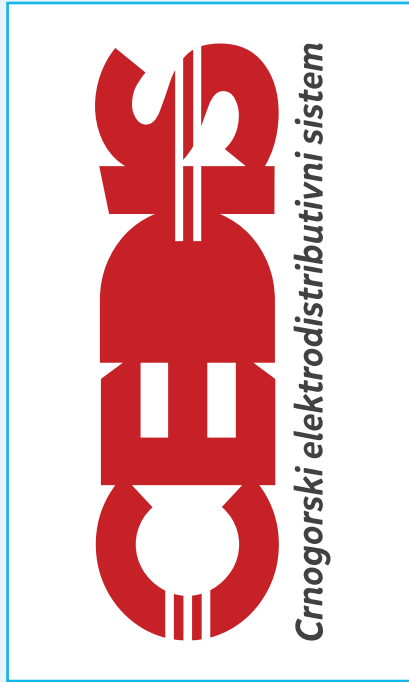


25.

**INTERVJU:**

Prof. dr. Sanja Filipović,  
Ekonomski institut  
Region ima odlične predispozicije da postane  
jedinstveno tržište

AKTUELNOSTI:



11.

**AKTUELNOSTI:**

PREDSTAVLJAMO ČLANOVE  
ODBORA DIREKTORA CEDIS-a

AKTUELNOSTI:



05.

**AKTUELNOSTI:**

Projekat integralnog  
Akta o procjeni rizika za  
radna mjesta u EPCG  
Rezultati već vidljivi

# SADRŽAJ:

**04. AKTUELNOSTI**  
Nova šansa za otplatu duga po povoljnim uslovima  
Podijelimo teret 4 od 1. avgusta do 31. oktobra

**05. AKTUELNOSTI**  
Projekat integralnog Akta o procjeni rizika za radna  
mjesta u EPCG  
Rezultati već vidljivi

**08. IZMEĐU DVA BROJA**

**DRUGI PIŠU**  
Zoran Đukanović, direktor Crnogorskog elektrodistributivnog sistema

**09. CEDIS za obaveze odgovara imovinom od 280 miliona**

**11. PREDSTAVLJAMO ČLANOVE ODBORA DIREKTORA CEDIS-a**

**15. DALEKOVOD REGION 3  
REKONSTRUKCIJA TRAFORA REONA, UGRADNJA BROJILA**

**INTERVJU**

Zlatko Vujović, predsjednik Upravnog odbora Centra za monitoring i istraživanje – CEMI o najnovijem anketiranju vezanom za djelatnost EPCG

**17. Kupci sve zadovoljniji kvalitetom usluga**

**DRUŠTVO**

EPCG i u 2016. godini posvećena razvoju zajednice

**19. Filantropija je obaveza društveno odgovornih**

**22. CRNA GORA**

**INTERVJU**

Prof. dr. Sanja Filipović, Ekonomski institut

**25. Region ima odlične predispozicije da postane jedinstveno tržište**

**OBJEKTIV**

Pet godina nagradne igre za zaposlene

**27. Podijeljene nagrade vrijedne blizu 40 hiljada eura**

**ŽIVOTNA PRIČA**

Stanko Vujković, rukovodilac Sektora za razvoj i održavanje poslovnih aplikacija u Direkciji za ICT

**28. Usavršavanje je ključ uspjeha**

OBJEKTIV:



27.

**OBJEKTIV:**

Pet godina nagradne igre za zaposlene  
Podijeljene nagrade vrijedne blizu 40 hiljada eura

PUTOPIISNA REPORTAŽA:



40.

**PUTOPIISNA REPORTAŽA:**

JEDNOM ADA UVIJEK ADA  
(II dio)

**FELJTON**

Rako Milošević, šef gradilišta istražnih radova na izgradnji hidroelektrane na Mratinju

30. ŠEFE, OVDJE JE OPASNO!

**OBJEKTIV**

PRIČA O... MUZEJU EPCG NA CETINJU

31. DUŽE OD VIJEKA ELEKTRIKE

**POVODI**

Veliki jubilej

33. 160 godina od rođenja Nikole Tesle

34. REGION

35. SVIJET

36. SA SVIH MERIDIJANA

37. PREPORUKE ZA ČITANJE

**ZDRAVLJE**

38. LJETO, LJETO, E PA ŠTA JE

**PUTOPIISNA REPORTAŽA**

40. JEDNOM ADA UVIJEK ADA

42. "BUDI U TOKU, BUDI U IGRI"

43. TESLA

44. SKANDINAVKA

impressum

**ELEKTROPRIVREDA**

**PREDSJEDNIK ODBORA DIREKTORA**

Srđan Kovačević

**IZVRŠNI DIREKTOR**

Stefano Pastori

**DIREKCIJA ZA ODNOS**

**SA JAVNOŠĆU**

**IZVRŠNI RUKOVODILAC**

Rajko Šebek

[rajko.sebek@epcg.com](mailto:rajko.sebek@epcg.com)

**RUKOVODILAC SEKTORA ZA  
INTERNU KOMUNIKACIJU**

Mitar Vučković

[mitar.vuckovic@epcg.com](mailto:mitar.vuckovic@epcg.com)

**GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK**

Miodrag Vuković

[miodrag.vukovic@epcg.com](mailto:miodrag.vukovic@epcg.com)

**REDAKCIJA:**

Olivera Vulanović

[olivera.vulanovic@epcg.com](mailto:olivera.vulanovic@epcg.com)

Biljana Mitrović

[biljana.mitrovic@epcg.com](mailto:biljana.mitrovic@epcg.com)

Marko Burić

[marko.buric@epcg.com](mailto:marko.buric@epcg.com)

**KOMPJUTERSKA OBRADA:**

DPC D.O.O. Podgorica

**Adresa redakcije:**

Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić

**Tel/fax:** 040/204-223

**E - mail:** [list.epcg@epcg.com](mailto:list.epcg@epcg.com)

**Web site:** [www.epcg.com](http://www.epcg.com)

**Izdavač:** Elektroprivreda

Crne Gore AD Nikšić

**Tiraž:** 1800

**Štampa:** Grafo group D.O.O.

Podgorica

# AKTUELNOSTI

NOVA ŠANSA ZA OTPLATU DUGA PO POVOLJNIM USLOVIMA



# PODIJELIMO TERET 4

## od 1. avgusta do 31. oktobra

[www.epcg.com/PR\\_Centar](http://www.epcg.com/PR_Centar)

AKCIJI SE MOGU PRIDRUŽITI SVI KUPCI IZ KATEGORIJE DOMAĆINSTVA KOJA IMAJU DUG PO OSNOVU UTROŠENE ELEKTRIČNE ENERGIJE, BEZ OBZIRA NA NJEGOVU VISINU, KAO I SVI POTROŠAČI KOJIMA ISTIČU POSTOJEĆI PROTOKOLI SKLOPLJENI U AKCIJI PODIJELIMO TERET 2 PRIJE DVIJE GODINE.



Sa konferencije za medije povodom akcije Podijelimo teret 4

Elektroprivreda Crne Gore je prije tri godine pokrenula akciju PODIJELIMO TERET kako bi domaćinstvima, koja imaju dugovanja po osnovu utrošene električne energije, omogućila da dug što jednostavnije otplate. Imajući u vidu da je akcija odlično prihvaćena, kao i da je interesovanje potrošača veliko, 1. avgusta počinje još jedan ciklus ove akcije, PODIJELIMO TERET 4. Akcija traje od 1. avgusta do 31. oktobra, a omogućuje potrošačima koji imaju dug za električnu energiju, da ga otplaćuju u fiksnim mjesečnim ratama od 20 eura. Izvršni rukovodilac Funkcionalne cjeline (FC) Snabdijevanje EPCG, Vladimir Bojičić, kazao je na konferenciji za medije da je akcija Podijelimo teret 4 koncipirana na način da svi potrošači, koji izmire prethodna tri računa, imaju pravo da sklope protokole po povoljnim uslovima.

- Prokoli podrazumijevaju da se ostatak duga plaća u mjesečnim ratama, fiksno 20 EUR, u periodu od 24 mjeseca. EPCG neće obračunavati zateznu kamatu na trenutni dug. Ta povoljnost je značajna za potrošače koji imaju veliki dug - rekao je Bojičić u PR Centru.

Prema njegovim riječima, EPCG će tim potrošačima omogućiti da, nakon potpisivanja Protokola, u periodu od dvije godine, budu, kako je naveo, rasterećeni pritiska od isključenja i dodatnih opterećenja u smislu zatezne kamate.

- Obaveza tih potrošača je da plate posljednje tri fakture, da potpišu Protokol sa EPCG, i da nakon toga poštuju sve što je tim dokumentom definisano - istakao je Bojičić.

On je kazao je da se od početka akcije Podijelimo teret više od 38 hiljada domaćinstava uključilo u tu akciju, navodeći da je u ovom trenutku oko 19 hiljada aktivnih protokola iz prethodne tri akcije.

- Očekujemo da će 4,5 hiljada potrošača, koji će još mjesec, dva ili tri imati na snazi Protokol u sklopu akcije Podijelimo teret 2, biti prvi

koji će potpisati Protokol u sklopu akcije Podijelimo teret 4 - naveo je Bojičić.

U okviru akcije Podijelimo teret, oko tri hiljade domaćinstava u Crnoj Gori je iskoristilo mogućnost i nakon poštovanja Protokola, postali su redovne platiše i koriste popuste EPCG u okviru Zlatnog tima.

- Svi kupci koji imaju dug do 200 EUR, a nisu imali interesa da ostvare određene popuste, sada imaju idealnu priliku da se priključe akciji, i da nakon deset mjeseci, koriste sve benefite koje pruža EPCG za redovne platiše - istakao je Bojičić.

On je rekao da u Crnoj Gori ima dosta objekata koji su uzeti u zakup, navodeći da tu nastaju problemi prilikom zaključivanja protokola.

- Ovaj put smo svima njima omogućili da potpišu posebnu vrstu protokola, s tim što ćemo tražiti da vlasnik tog stana bude taj koji će, zajedno sa zakupcem, potpisati Protokol o izmirenju duga - pojasnio je Bojičić.

Referent za prodaju u FC Snabdijevanje, Svetlana Crnogorac, pojasnila je da potrošači, koji žele da se priključe akciji u avgustu, treba da imaju izmiren aprilski, majski i junski račun.

- Za priključenje akciji u septembru, potrebno je izmiriti račune za maj, jun i jul, a za priključenje akciji u oktobru potrebno je izmiriti račune jun, jul i avgust - navela je Crnogorac.

Izvršni rukovodilac Direkcije za odnose sa javnošću, Rajko Šebek, kazao je da je ta kompanija, nakon tri godine uspješne akcije, odlučila da i ove godine nastavi akciju Podijelimo teret, koja je, kako je podsjetio, potrošačima omogućila da umanje svoj dug.

- Samim tim, veliki broj potrošača je smanjio svoj dug ili ga umanjio u potpunosti, tako da su postali redovne platiše - članovi Zlatnog tima - rekao je Šebek.

# AKTUELNOSTI

## PROJEKT INTEGRALNOG AKTA O PROCJENI RIZIKA ZA RADNA MJESTA U EPCG



# REZULTATI VEĆ VIDLJIVI



Dr Velimir Strugar

Dr Velimir Strugar

ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE JE SREDINOM JULA 2015. GODINE ZAPOČELA REALIZACIJU VRLO ZNAČAJNOG PROJEKTA U OBLASTI ZAŠTITE I ZDRAVLJA NA RADU. RIJEČ JE O IZRADI AKTA O PROCJENI RIZIKA RADNIH MJESTA ČIJE DONOŠENJE JE I EKSPPLICITNA ZAKONSKA OBAVEZA ZA SVAKOG POSLODAVCA U CRNOJ GORI.

Izrada integrisanog Akta o procjeni rizika za EPCG AD Nikšić, kojim će se sveobuhvatno definisati način sistematskog evidentiranja i procjenjivanja svih faktora u procesu rada, saglasno prirodi djelatnosti Društva ima cilj da utvrdi moguće uzroke nastanka povreda na radu, profesionalnih bolesti ili bolesti u vezi sa radom kao i da odredi mogućnosti, odnosno načine spriječavanja, otklanjanja ili smanjenja rizika.

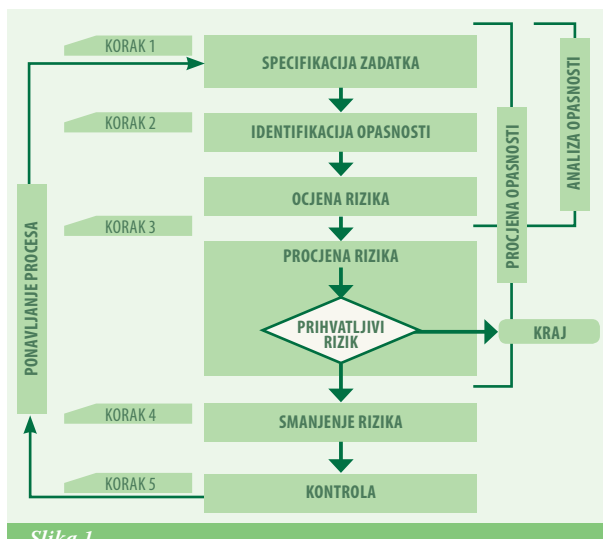
U postupku izrade ovakvog dokumenta u EPCG primijenjen je procesni dijagram kao na slici 1.

U osnovi cjelokupnog postupka stoji evropska norma EN ISO 14121-1 koja je u ovoj oblasti u EPCG, iako ne zvanično, praktično primijenjena.

U dosadašnjem djelovanju posebno organizovanog projektnog tima koji se bavi izradom Akta u EPCG, procjena rizika sa definicijom potrebnih mjera

pregleda zaposlenih. Naime, za svako radno mjesto pojedinačno definisan je skup potrebnih specijalističkih pregleda koje je neophodno uraditi kako bi se utvrdilo da li zaposleni može biti u daljem periodu angažovan na specifičnim radnim zadacima. Ovaj pristup se jednako odnosi i na radna mjesta koja evaluacijom nijesu prepoznata kao mjesta sa povećanim rizikom, a mnogo više je taj pristup važan za radna mjesta koja su zaključkom Akta definisana kao radna mjesta sa povećanim rizikom. Konačan cilj primjene Akta o procjeni rizika je eliminisanje rizika na svim radnim mjestima sa povećanim rizikom što će se desiti nakon potpune primjene svih mjera definisanih Planom mjera za spriječavanje, otklanjanje ili smanjenje nivoa rizika. U skladu sa definisanim ovlašćenjima u oblasti zaštite i zdravlja na radu, dalja briga oko primjene i ažuriranja Akta u TEP vodi se na lokalnom nivou uz punu profesionalnu podršku Službe za zaštitu i zdravlje na radu u Direkciji za opšte usluge.

koje je neophodno realizovati, završena je u TE Pljevlja. U ovom dijelu Društva u toku je izrada dopune Akta koji se tiče tretmana proizvodnog procesa u dijelu remontnih aktivnosti, budući da se ovaj dio nije mogao tretirati u doba izrade Akta za TE „Pljevlja“. Takođe, rezultati primjene Akta ogledaju se i u kvalitativno novom pristupu realizacije ljekarskih



Slika 1

trenutno je angažovan na izradi Akta u HE Perućica i HE Piva. Dinamičkim planom definisanim na redovnim koordinacijama Nadzornog komiteta Projekta definisani su rokovi za realizaciju ove aktivnosti u hidroelektranama. U ovom trenutku se može očekivati da će Akt za HE Perućica biti raspoloživ u septembru, a za HE Piva u decembru 2016. godine. Aktivnosti u HE Perućica su u fazi procjene rizika, što je na nivou od oko 65% ukupnog posla, dok se u HE Piva očekuje skori početak identifikacije štetnosti i opasnosti. U HE Piva do sada je realizovano oko 30% ukupno planiranih aktivnosti koje se uglavnom odnose na prikupljanje potrebnih ulaznih podataka i identifikaciju ambijentalnih uslova rada za svako radno mjesto ponaosob.

Aktivnosti na izradi akta za FC Snabdijevanje i ostale direkcije u Društvu je manje zahtjevan posao i biće realizovan nakon okončanja aktivnosti u hidroelektranama.

Procjena rizika je osnova za upravljanje sigurnošću i zdravljem na radu. Ranije razumijevanje mjera sigurnosti i zaštite zdravlja kroz dugi niz godina temeljilo se na načelu pridržavanja zakonskih propisa. Međutim, raznolikost radnih aktivnosti, posebnost svakog radnog mjesta i svi vidovi rada ne mogu se obuhvatiti i tretirati zakonskim odrednicama ma kako ih široko tumačili. Pristup koji se temelji na otkrivanju onoga što je već prouzrokovalo štetni događaj ili analizi što nije učinjeno u skladu sa zakonom, ne može dovoljno dobro preduprijeti incidentne događaje u budućnosti i ne može pouzdano spriječiti nastanak novog štetnog događaja.

Procjena rizika omogućava prepoznavanje svih opasnosti koje mogu naškoditi radnicima i uposlenicima uopšte, a koje mogu uzrokovati štetne posljedice. Ova procjena omogućava evaluaciju ozbiljnosti tih posljedica i pronalaženje najprikladnijih rješenja za zaštitu od njih. Prevencija je vodeće načelo procjene rizika.

Procjena rizika je puno više od procedure, to je filozofija upravljanja sigurnošću na radu i zaštitom zdravlja zaposlenih. Permanentno procjenjivanje rizika, ali i kontrola i prevencija rizika je način ponašanja kojim se obezbjeđuje sigurnost i zaštita zdravlja uposlenih.

nost i zaštita zdravlja uposlenih.

Ovaj Akt treba da definiše radna mjesta sa povećanim rizikom, zdravstvene zahtjeve za određeni rad koje moraju da ispunjavaju zaposleni u radnom procesu ili za korišćenje pojedinih sredstava za rad, a na osnovu stručne medicinske ocjene u oblasti zdravstvene zaštite zaposlenih. Aktom treba naročito da se utvrdi:

- identifikacija, odnosno otkrivanje opasnosti;
- koja radna mjesta su izložena identifikovanim opasnostima;
- vjerovatnoća nastanka povrede na radu, profesionalne bolesti, odnosno bolesti u vezi sa radom;
- da li je rizik prihvatljiv;
- uvođenje mjera za smanjenje neprihvatljivog rizika.

Glavni cilj je postizanje poboljšanja zdravlja i sigurnosti na radu i najefikasnija zaštita zaposlenih.

Poslovanje i zaštita zaposlenih u uslovima lišenim postojanja Akta o procjeni rizika radnih mjesta otvara niz jako nedefinisanih i problematičnih pitanja koja značajnu štetu donose zaposlenima. Takođe, ovakav ambijent apsolutno ne pogoduje ni odgovornom poslodavcu, kakav je EPCG, koji na prvo mjesto prioriteta kod organizovanja procesa rada stavlja sigurnost zaposlenog i njegovu bezbjednost u pogledu očuvanja zdravlja tokom realizacije radnih zadataka. Bezbjedno radno mjesto i zaposleni koji je na radnom mjestu zaštićen od eventualnih nepovoljnih uticaja kao i zaposleni kojomu se može garantovati očuvanje zdravlja tokom boravka na radnom mjestu je imperativ svakog odgovornog poslodavca i poslodavca koji investira u budućnost razvoja ljudskih resursa u kompaniji i kompanije uopšte. Procjena rizika radnog mjesta je ključni instrument za obezbjeđivanje sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. Kod primjene mjera definisanih Aktom poslodavac mora, u skladu sa analitičkim rezultatima procjene rizika, uzimati u obzir sva savremena dostignuća vezana za mjere zaštite.

Procjena rizika je zakonska obaveza koja temelji na odredbama definisanim članom 17 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu (Sl. list RCG broj 34/14 od 08.08.2014.)

Osim evidentne zakonske obaveze, donošenjem ovog Akta se uvodi nova filozofija ponašanja menadžmenta i svih zaposlenih u pogledu poboljšanja sigurnosti i zdravlja na radu i obezbjeđuje smanjenje vjerovatnoće pojave događaja sa štetnim posljedicama. Obezbjedjuje se kvalitetna kontrola primjene propisanih mjera kao i stalna edukacija i osavremenjavanje primijenjenih mjera zaštite. Sve ovo ima kao direktnu posljedicu čuvanje zaposlenih, njihovog zdravlja i života, materijalnih dobara i osnovnih sredstava Društva, kao i smanjenje sveukupnih troškova koje incidentni događaji imaju kao štetnu posljedicu.

Primjena mjera za smanjenje ili eliminisanje rizika dovešće do toga da zaposleni svoju radnu aktivnost obavljaju na sigurnim radnim mjestima i u uslovima koji će doprinijeti poboljšanju produktivnosti poslovanja i boljem ekonomskom rezultatu Kompanije.

Izradom i implementacijom Akta o procjeni rizika otvaraju se povoljnije tržišne mogućnosti za saradnju sa relevantnim internacionalnim subjektima koji su spremni da ulažu u elektroenergetski sektor u Crnoj Gori.

Procjena rizika je niz logičkih koraka koji na sistematičan način omogućavaju analizu i vrednovanje rizika na radnom mjestu. Postoji više pristupa i metoda u ovoj oblasti i sve one imaju svoje prednosti i nedostatke. Kod izbora najprihvatljivije metode potrebno je voditi računa o specifičnostima radnog procesa i ostalim karakteristikama vezanim za radna mjesta i uslove rada. Ne manje važno je i odabrati metodu koja je potvrđena u punoj svojoj primjeni u kompanijama sličnih ili identičnih poslovnih i tehnoloških karakteristika. Svakako, odabrana metoda procjene rizika mora omogućiti jasan uvid u svaki od koraka provedenih tokom postupka procjene rizika. Taj uvid mora biti omogućen svim zainteresovanim stranama i pojedincima koji upravljaju rizikom u ovoj oblasti ili mogu biti izloženi riziku po svoju bezbjednost i zdravlje na radnom mjestu.

Akt o procjeni rizika radnih mjesta omogućava:

- procjenu rizika u pisanoj formi u skladu sa zakonskim odredbama

- informisanje radnika o rezultatima procjene rizika
- pridržavanje osnovnih načela prevencije i zaštite na radu
- osiguranje stalnog monitoringa u oblasti zaštite i zdravlja na radu
- suzbijanje opasnosti po sigurnost i zdravlje na mjestu nastanka
- edukaciju menadžmenta i svih zaposlenih o mjerama koje je potrebno primijenjivati radi smanjenja vjerovatnoće nastanka incidentnih događaja sa štetnim posljedicama
- poštovanje sljedećih načela:
  - da nulti rizik pojave štetnog događaja NE POSTOJI
  - da se nesreće ne moraju dogoditi i da se njihovo pojavljivanje može spriječiti
  - da procjena rizika mora biti usmjerena na sve aspekte u vezi sa radom
  - da menadžment i zaposleni moraju biti u stanju prepoznati što im na radnom mjestu može naškoditi
  - da se procjena rizika odnosi i na sve osobe koje se tokom procesa rada mogu zadesiti na mjestu rada, bez obzira na njihovu ulogu i poziciju i bez obzira da li su dio Društva ili ne
  - da procjena rizika nije aktivnost koja se realizuje jednom zauvijek, već da je to trajan proces koji se periodično ponavlja
  - da je procjena rizika procedura koja se ne može uspješno sprovesti bez dobre pripreme i koja nema smisla bez stalne i dosljedne primjene
  - da su ljudi (menadžment i svi zaposleni) permanentno aktivni učesnici koji su uključeni kako u pripremu tako i u primjenu mjera definisanih Aktom

Konačni rezultat izrade i implementacije Akta o procjeni rizika, uz donošenje ostale normativne regulative ali i primjenu praktičnih aktivnosti na razvoju i unapređenju sigurnosti i zdravlja na radu, je stvaranje uslova za implementaciju i sertifikaciju sistema menadžmenta zdravljem i bezbjednošću na radu uskladjeno sa relevantnim standardima (OHSAS 18001)

Izrada ovog dokumenta u EPCG je zasnovana i na relevantnoj EU direktivi i

počiva na Smjernicama koje je donio Poslodavac. Ove Smjernice, uz odgovarajuću Proceduru za izradu Akta, detaljno elaboriraju postupak prikupljanja podataka, njihovu analizu i obradu kao i samu metodologiju procjene rizika za svako radno mjesto.

Procedura ima za cilj utvrđivanje operativnih načina koji omogućavaju:

- Identifikaciju opasnosti i procjenu svih rizika po bezbjednost i zdravlje zaposlenih na radu, koji su od značaja za područje rada koji se odvija u Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić;
- pripremu i ažuriranje Akta o procjeni rizika u skladu sa Zakonom o zaštiti i zdravlju na radu "Sl. list CG" broj 34/2014, od 08.08.2014. god. i Pravilnikom o načinu i postupku procjene rizika na radnom mjestu ("Sl. list RCG broj 43/07), od 17.07.2007. godine,
- određivanje odgovarajućih mjera prevencije i zaštite u cilju kontrole rizika i razrade plana unapređenja nivoa zdravlja i bezbjednosti tokom vremena.

Postupak identifikacije, procjene i kontrole rizika primjenjuje se na aktivnosti u EPCG, koje obavlja svo osoblje koje ima pristup radnim mjestima (uključujući izvođače radova, podizvođače i posjetioce) i opremi/aparaturama koji se koriste na radnom mjestu (bilo da ih obezbjeđuje kompanija, bilo treća lica).

Akt o procjeni rizika je strukturiran na način da sadrži:

- opšte podatke o poslodavcu,
- podatke o postojećem stanju (korišćenje proizvodnih i drugih kapaciteta),
- procjenu rizika (način i postupak),
- plan mjera za sprečavanje, otklanjanje ili smanjenja nivoa rizika,
- zaključak,
- izmjene i dopune akta o procjeni rizika.

Način procjene rizika ovdje primijenjen temelji se na definiciji rizika kao proizvodu vjerovatnoće nastanka štetnog događaja i težine potencijalnih posljedica izazvanih njegovim nastankom. Rezultati procjene se koriste za spriječavanje nastanka štetnog događaja, pripravnost za adekvatnu reakciju i

stvarnu akciju u slučaju nastanka štetnog događaja. Sistemska procjena rizika omogućava određivanje prioriteta rizika kao i odabir adekvatnih mjera u skladu sa tim prioriteto, stalnog preispitivanja adekvatnosti i kvaliteta odabranih mjera, što konačno dovodi do stalnog poboljšavanja i povećavanja nivoa sigurnosti na radu i zaštite zdravlja zaposlenih. Cilj cjelokupnog procesa procjene rizika i primjene preventivnih mjera je smanjenje rizika na prihvatljiv nivo, odnosno na nivo rizika pri kojem su moguće štete i gubici u poslovnom smislu koji su povezani sa odnosnom opasnošću svedeni na prihvatljiv nivo.

Na kraju, za uspješnu realizaciju ovog projekta u svim djelovima Društva neophodno je postojanje sljedećih pretpostavki:

- Osiguranje istinske opredijeljenosti menadžmenta za sveukupnu realizaciju Projekta
- Izrada Akcionog plana za sprovođenje procjene rizika
- Uključenje menadžmenta i svih zaposlenih
- Puna primjena mjera definisanih Aktom

Izrada Akta o procjeni rizika radnih mjesta je samo jedan segment ukupnog portfolija upravljanja rizicima koji u ovom trenutku u EPCG nije integralno organizovan. Procjena rizika o kojoj je ovdje riječ spada u grupu internih rizika i tiče se ljudskih resursa. Pored ovih rizika, u okviru internih rizika, moguće je prepoznati i rizike iz oblasti operativnih rizika, IT rizika i drugih, kao i širu lepezu eksternih rizika kao i rizika strateškog značaja. Tretman ove vrlo široke oblasti upravljanja rizikom EPCG bi, kao kompanija moderne profilacije, trebala da razmotri kroz buduće organizacione promjene koje svakako predstoje. Uvođenje ERM (Enterprise Risk Management) kroz prepoznavanje odgovarajućeg jasno definisanog organizacionog oblika, korporativno pravilno pozicioniranog i metodološki urednog u skladu sa najboljom međunarodnom praksom i standardima je nužan preduslov za procjenu, smanjenje i kontrolu rizika koje ova kompanija svakako ima u svim segmentima poslovanja.

*Autor teksta je menadžer Projekta*

# IZMEĐU DVA BROJA



Jun 2016

Prosječan račun  
29,69€

Domaćinstva su u junu potrošila 80,543,040 kWh (bilježenosti) električne energije, što je 1,4 odsto više u odnosu na najlaku potrošnju, odnosno 5,4 odsto više u odnosu na potrošnju ostalima tokom juna 2015. godine.  
Izvor: računi usvajane sa imena potrošača na redovne plaćene dohive (uk. oko 90.000 domaćinstava u Crnoj Gori, odnosno 163.953 kućstva)

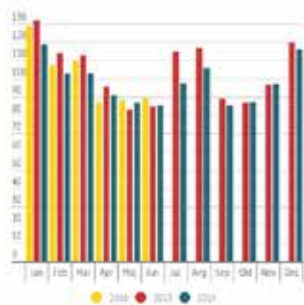
▲ 38,24€

Najveća potrošnja zabilježena je u  
Ulcinjju

▼ 19,81€

Najniža potrošnja zabilježena je na  
Zabljaku

Ukupna potrošnja u GWh



Prosječan račun po gradovima

Grad	Prosječan račun	Broj redovnih plaćila
Bar	30,30	15.651
Beovane	22,61	8.826
Bijelo Polje	25,17	6.661
Budva	30,35	12.441
Centarje	25,21	4.690
Kolašin	25,52	1.579
Kotor	34,80	8.864
Mojkovac	26,90	2.024
Niški	30,38	14.228
Plav	22,27	7.595
Raduje	27,11	2.657
Titov	32,08	6.233
Podgorica	32,40	50.415
Ulcinj	38,24	3.207
Montenegro	26,02	14.919
Zabljak	19,81	1.933



## ČORIĆ NA ČELU DIREKCIJE ZA PRAVNE POSLOVE

Odbor direktora Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, na sjednici održanoj 23. juna 2016. godine, donio je odluku o imenovanju Željka Čorića na mjesto vršioca dužnosti izvršnog rukovodioca Direkcije za pravne poslove. Ova odluka stupila je na snagu 01. jula 2016. Željko Čorić je u prethodnom periodu obavljao funkciju rukovodioca Sektora za pravnu podršku menadžmenta i imovinsko pravne poslove.



## GODIŠNJI REMONT HE "PERUĆICA" OD 8. AVGUSTA

Redovni godišnji remont hidroelektrane "Perućica" počeo je 8. avgusta, a po već utvrđenim planovima trebalo bi da svi planirani poslovi bude završeni do 8. septembra.

Po riječima direktora naše najstarije velike elektrane Mirka Kilibarde, ove godine u sklopu kapitalnog remonta hidroelektrane "Perućica" biće odrađeni samo redovni i uobičajeni remontni poslovi na pogonima i postrojenjima same elektrane, kao i na

dovodnim sistemima.

Poslove u vezi sa kapitalnim remontom svih postrojenja, kao i prošle godine, obavljaju radnici zaposleni u "Perućici".

U sklopu pripremnih radova za godišnji remont odrađeni su radovi na remontu hidro-mehaničke i elektro opreme na dovodnom sistemu HE "Perućica". Po riječima glavnog inženjera za hidro-mehaničku opremu Radosava Aleksića, radovi su počeli 01. juna i završeni prema usvojenim remontnim planovima za 30 dana. Obavljeni su remontni radovi na zatvaračnicama: "Krupac", "Slano", "Vrtac" i "Ulaznoj građevini", a svi poslovi su obavljani u skladu sa predviđenim planovima.

## DUG DOMAĆINSTAVA ZA STRUJU 132,96 MILIONA

Dug domaćinstava za utrošenu električnu energiju na dan 30. jun je iznosio 132,96 miliona, a za kategoriju ostala potrošnja 49,42 miliona eura.

Trend kretanja dugovanja kod kategorije ostala potrošnja bilježi konstantu, bez rasta ili pada, dok je kod domaćinstava u opadanju, u odnosu na decembar prošle godine. Ono što je bitno naglasiti jeste da oko 50 odsto potrošača iz kategorije domaćinstava redovno izmiruje svoje obaveze po osnovu utrošene električne energije, i po tom osnovu ostvaruje popuste od pet odnosno deset odsto ako su članovi Zlatnog tima. Za te kupce je priređena i nagradna igra Neka vas vozi dobra energija koja je u toku.



## FORD FOKUS KUPCU IZ BARA

Kupac iz Bara sa pretplatnim brojem 07320269 dobio je ford fokus u trećem kolu nagradne igre EPCG "Neka vas vozi dobra energija 2". U bazi za izvlačenje dobitnika trećeg kola našlo se 162.263 domaćinstava sa stanjem duga po osnovu utrošene električne energije posljednjeg dana juna 0 eura, a izvlačenje je pratila komisija u sastavu Svetlana Crnogorac, predsjednik iz FC Snabdijevanje i članovi Jelena Čeranić iz ICT Direkcije i Eleonora Albijanić iz



Direkcije za odnose s javnostima.

Ford fokus u prvom kolu dobio je Kasmir Ali iz Ulcinja, drugi je pripao kupcu iz Podgorice. Četvrto kolo nagradne igre počelo je 21. jula, a u bazi za izvlačenje automatski će se naći sva domaćinstva sa stanjem duga 31. avgusta 0 eura. Četvrti ford fokus dodijeliće se u septembru. Javno izvlačenje dobitnika, odnosno utvrđivanje rezultata igre, biće organizovano u studiju TVCG 13. septembra, a emitovano dan kasnije u okviru jutarnjeg programa TVCG.

Treći ciklus nagradne igre planiran je za oktobar 2016. godine, kada ćemo pokloniti još jedan automobil ford mondeo uz mnoge druge nagrade, a u tom ciklusu pravo učešća imaju samo članovi Zlatnog tima, odnosno svi potrošači koji od decembra 2015. do novembra 2016. godine redovno



# DRUGI PIŠU

ZORAN ĐUKANOVIĆ, DIREKTOR CRNOGORSKOG ELEKTRO-DISTRIBUTIVNOG SISTEMA



# CEDIS ZA OBAVEZE ODGOVARA IMOVINOM OD 280 MILIONA



Zoran Đukanović

*Pobjeda (Jadranka Rabrenović)*

Kompanija Crnogorski elektrodistributivni sistem, koja je počela da radi juče, je nezavisno pravno lice koje će u punom kapacitetu imati upravljačku funkciju, a za svoje obaveze odgovara cjelokupnom imovinom vrijednosti oko 280 miliona eura, izjavio je za Pobjedu direktor CEDIS-a Zoran Đukanović.

CEDIS, koji je osnovan na osnovu odluka skupštine akcionara i odbora direktora EPCG, saglasno članovima 64 i 77 Zakona o privrednim društvima i Statutu Elektroprivrede, obavljaće djelatnost distribucije električne energije. Osnivač, prema pravilima Regulatorne agencije za energetiku, CEDIS-u prenosi licencu za obavljanje poslova operatora distributivnog sistema.

*Kako će organizaciono funkcionisati novo društvo i koliki je njegov kapital?*

Novo privredno društvo je zavisno i u stopostotnom vlasništvu Elektroprivrede, ali sa punim kapacitetom u dijelu organa upravljanja. Na taj način EPCG je poštovala zakonsku obavezu da kao vertikalno integrisana

elektroenergetska kompanija izvrši pravno odvajanje operatora distributivnog sistema. Novoosnovano društvo će, kao nezavisno pravno lice, imati petočlani odbor direktora, izvršnog direktora i sekretara. Sve odluke u vezi sa distributivnim sistemom donosiće se u CEDIS-u. Zaokružili smo kompaniju koja će dobiti mnogo na organizaciji i efikasnosti, jer se neće gubiti vrijeme na nepotrebnu administraciju. Vrijednost novčanog uloga CEDIS-a iznosi 269,1 milion eura, a novčani ulog vrijedan je 8,5 miliona.

*Da li izdvajanje Distribucije u posebnu kompaniju šalje pozitivan signal potencijalnim novim snabdjevačima, s obzirom na to da su i formalno pravno stvoreni uslovi za potpuno otvaranje tržišta električne energije?*

Iako je CEDIS tek sada formalno izdvojen iz matične kompanije, trgovci, odnosno snabdjevači električne energije mogli su od januara 2015. godine biti prisutni na teritoriji Crne Gore, jer je tada zvanično otvore-

no tržište. Do sada, međutim, nije bilo interesovanja. Podsjetiti i da slobodno tržište za direktne kupce važi još od 2009. godine, kao i na to da su se u nekim zemljama u regionu pojavili novi snabdjevači iako distribucije nijesu izdvojene iz elektroprivrede. Formalno pravni akt izdavanja CEDIS-a iz EPCG predstavlja ispunjenje evropskih direktiva i obaveza, shodno novom Zakonu o energetici, a dalji razvoj konkurencije je teško prognozirati, jer zavisi od veleprodajnog tržišta, prije svega u regionu. Ovdje se prevashodno radi o komercijalnom interesu potencijalnih snabdjevača, ali je glavno da su se stvorili neophodni preduslovi koji omogućavaju pojavu i normalno funkcionisanje maloprodajnog tržišta.

*Kako biste ocijenili stanje u kojem se trenutno nalazi elektrodistributivni sistem i je li sve spremno za turiste i povećana opterećenja?*

Elektroprivreda je, posebno posljednjih godina, uložila znatna sredstva u tehničku i tehnološku modernizaciju distributivnog sistema. Ostvarena i planirana ugalanja će uticati na obezbjeđenje sigurnog napajanja postojećih i stvaranje uslova za priključenje novih potrošača. Riječ je, naime, o izgradnji i rekonstrukciji ogromnog trafostanica različitih naponskih nivoa, dalekovoda i niskonaponskih mreža u državi, a posebno na Primorju da bi energetske prilike u sezoni bile što bolje. Višemilionske investicije obezbijedile su stabilnost i novi kvalitet distributivnog sistema, što mora rezultirati većom pouzdanošću u uslovima povećanog opterećenja. Ako u špicu sezone negdje i dođe do prekida, naše ekipe spremne su da urade sve da to bude što kraće.

Projekat CEDISa je i modernizacija mjerenja potrošnje električne energije.

U sistemu daljinskog očitavanja i upravljanja potrošnjom je 242 hiljade potrošača, odnosno 60 odsto, a do kraj a projekta biće 70 odsto kupaca. Sada većina kupaca ima jednostavan i lak uvid u potrošnju, a na kraju mjeseca dobijaju račune na bazi stvarne potrošnje, bez narušavanja njihove privatnosti. Sa druge strane, Distribucija ima preciznu evidenciju i kvalitetnu kontrolu realizovane električne energije u unaprijed definisanom obračunskom periodu. Ugradnji brojila prethodila je potpuna rekonstrukcija trafo reona, a sve zajedno je unaprijedilo kvalitet napajanja i omogućilo bolji nadzor nad popunjenošću distributivnih

kapaciteta i kvalitetniji plan razvoja mreže. To je posebno važno u uslovima otvorenog tržišta, jer Operatoru distributivnog sistema omogućava ispunjavanje obaveza prema snabdjevačima, a olakšava i proces promjene snabdjevača. Veliki efekat projekta je i smanjenje tehničkih i komercijalnih gubitaka električne energije, a to je rezerva CEDIS-a za povećanje prihoda uspješnije poslovanje.

## INVESTICIJE NA PRIMORJU

***Kakvi su planovi za dalji razvoj distributivnog sisti koje biste važne investicije izdvojili?***

Od većih investicija izdvojio bih izgradnju TS 35/ "Popovići" u Baru sa priključnim 35 i 10 kV vodovima u koju je ulc blizu dva miliona eura. Ovaj objekat će ojačati sistem i poboljšati st nost i kvalitet snabdijevanja. Privodi se kraju i rekonstrukcija TS 35/10KV „Pržno u Tivtu, kao i izgradnja TS 35/10 kv „Klinci u Herceg Novom, a zahvaljujući tim investicijama znatno će se poboljšati napajanje u tom dijelu konzuma, odnosno napajanje poluostrva Luštica biće zaokruženo na nov i kvalitetan način. Počela je i izgradnja 35 i 10 kV vodova od TS Kumbor do TS Klinci, kao i Izgradnja kablovskog voda 35 kV "Tivat-Račića", te ugradnja dvije 35 kV čelije u TS 110/35kV "Bar-Bjeliši". Zbog rastuće potrebe stanovnika Ulcinja za električnom energijom, planirana je i izgradnja TS 35/10kV "Novi Ulcinj sa priključnim vodovima, vrijedna preko 2 miliona eura. U planu je rt strukcija nekoliko trafostanica 35/10kV, te izgradnja i rekonstrukci, čeg broja trafostanica 10/0,4kV i 10 i o,4 kV podzemnih i nadzei vodova u koje će se uložiti oko 2,2 miliona eura.

## AKTUELNOSTI



Crnogorski elektrodistributivni sistem

# PREDSTAVLJAMO ČLANOVE ODBORA DIREKTORA CEDIS-A

*Biljana Mitrović*

ODLUKOM ODBORA DIREKTORA ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE, KAO OSNIVAČA, U SASTAV ODBORA DIREKTORA NOVOOSNOVANOG CRNOGORSKOG ELEKTRODISTRIBUTIVNOG SISTEMA (CEDIS) D.O.O. PODGORICA UŠLI SU MIODRAG ČANOVIĆ, ZORAN ĐUKANOVIĆ, SNEŽANA ŠLJUKIĆ, ALEKSANDAR MITROVIĆ I ĐORĐO KASALOTI. U SKLADU SA ZAKONOM O PRIMJENI SPORAZUMA O STVARANJU USLOVA ZA SLOBODNE I FER IZBORE (LEX SPECIALIS) ČLAN OVOG ODBORA JE I GOSPODIN DEJAN MIJOVIĆ. NA PRVOJ SJEDNICI ODBORA DIREKTORA CEDIS-A ZA PREDSDJENIKA ODBORA IMENOVAN JE MIODRAG ČANOVIĆ.



## MIODRAG ČANOVIĆ

rođen je 1954. godine u Nikšiću, gdje je završio osnovnu i srednju školu, a na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta Crne Gore diplomirao je 1977. godine.

Poslovnu karijeru započeo je u nikšićkoj Željezari, gdje je u periodu od 1977. do 1997. godine radio kao tehnolog održavanja elektro opreme u pogonima Hladna valjaonica, Vučionica i Profilne

valjaonice i kao šef Odjeljenja za održavanje elektro opreme pogona Željezare u RJ Tehnička priprema.

Funkciju potpredsjednika SO Nikšić Čanović je obavljao od 1997. do 2002. godine, a od tada do 2004. radio je kao savjetnik u Republičkom sekretarijatu za razvoj. U periodu od maja 2004. godine do danas nalazi se na funkciji pomoćnika ministra za energetiku u ministarstvu nadležnom za poslove

energetike. Radio je i aktivno učestvo-  
vao u realizaciji više značajnih projekata  
iz oblasti energetike.

Član je Odbora direktora Elektropri-  
vreda Crne Gore od juna 2008. godine.

Čanović govori engleski, a služi se ita-  
lijanskim, ruskim i njemačkim jezikom.

- CEDIS je kao operator distributivnog  
sistema električne energije dužan da  
uslugu distribucije električne energije  
obavlja pod jednakim uslovima za sve  
snabdjevače, kako onog koji posluje u  
okviru EPCG, tako i nove energetske  
subjekte koji će se pojaviti na crnogor-  
skom tržištu i snabdijevati određene  
kupce električne energije. Od novo-  
osnovanog preduzeća očekujem da  
ostvari tu svoju misiju i ciljeve, što je  
uslovljeno uspješnim i blagovremenim  
izvršavanjem svih obaveza, utvrđenih  
Zakonom o energetici i drugim rele-  
vantnim propisima.

Uzimajući u obzir postojeće stanje u  
distributivnoj djelatnosti, tj. postojanje

značajnog broja problema sa kojima se  
suočava Distribucija s jedne strane, a sa  
druge njen značaj za funkcionisanje elek-  
troenergetskog sektora, smatram da CE-  
DIS ima veliku potrebu, ali i mogućnost  
za razvoj i unapređenje svoje djelatnosti.  
Na taj način Kompanija će doprinijeti  
poboljšanju kvaliteta usluge distribucije  
električne energije, pojavi novih proi-  
zvođača i snabdjevača i razvoju elektro-  
energetskog tržišta u Crnoj Gori-naglasio  
je novoizabrani predsjednik Odbora di-  
rektora CEDIS-a.

- U narednom periodu pred CEDIS-om  
su vrlo brojni i kompleksni zadaci. Pored  
usklađivanja poslovanja sa odredbama  
Zakona o energetici, prioriteti će biti  
unapređenje organizacije poslovanja i  
puno angažovanje raspoloživih resursa  
na obezbjeđenju sigurnog i pouzdanog  
funkcionisanja svih distributivnih obje-  
kata, i realizaciji aktivnosti koje će dugo-  
ročno obezbijediti efikasnu distribuciju  
električne energije i povećanje kvaliteta  
usluge svim korisnicima elektrodistri-

butivnog sistema, u skladu sa najboljim  
standardima u ovoj oblasti. U najkra-  
ćem periodu uradiće se i analiza posto-  
jećeg stanja i raspoloživih finansijskih  
sredstava, te definisati prioritetne ak-  
tivnosti za otklanjanje naslijeđenih sla-  
bosti, tj. samnjenje gubitaka električne  
energije, rješavanje pitanja nelegalno  
izgrađenih objekata, odnosno njihovo  
usaglašavanje sa elektroenergetskim  
objektima u čijoj su zoni izgađeni, za-  
jedno sa nadležnim institucijama u Cr-  
noj Gori. Prioritet će biti i obezbjeđenje  
kvalitetnog održavanja postojećih obje-  
kata i investicija u nove distributivne  
objekte. U skladu sa Zakonom neop-  
hodno je donošenje desetogodišnjeg  
plana razvoja distributivnog sistema  
i trogodišnjeg investicionog plana, te  
opremanje najmanje 85 odsto potroša-  
ča el. energije tzv. "pametnim brojlilima"  
do 1. januara 2019. godine - istakao je  
Miodrag Čanović.



## ZORAN ĐUKANOVIĆ

rođen je 1964.godine u Nikšiću. Osnov-  
nu i srednju školu završio je u Podgo-  
rici, a Elektrotehnički fakultet, smjer  
energetika, na Univerzitetu Crne Gore  
1989.godine.

Od aprila 1990.godine radio je kao ope-  
rativni dispečer u Dispečerskom cen-  
tru.

U Nacionalnom dispečerskom centru  
obavljao je, između ostalih, poslove  
izrade softvera za energetske obračune  
i prognoze i radio na usavršavanju i do-

radi podataka, kao koautor, zajedno sa  
kolegama iz NDC-a.

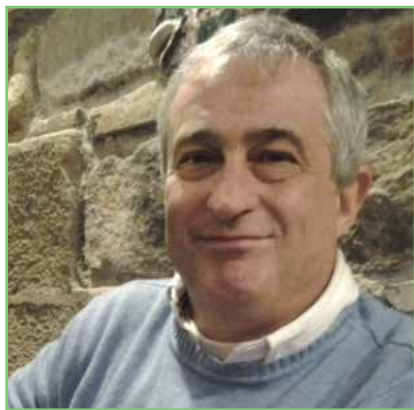
Za šefa Službe za operativno upravljanje  
i vođenje elektroenergetskog sistema u  
NDC-u imenovan je u februaru 2004.  
godine, a za direktora FC Prenos u julu  
2005.godine. Za predsjednika Odbora  
direktora AD Prenos izabran je 1.apri-  
la 2009.godine, a na funkciju glavnog  
operativnog direktora EPCG postavljen  
je u julu 2011.godine. U februaru 2013.  
godine Đukanović je imenovan za v. d.  
direktora FC Distribucija.

- Budućnost Crnogorskog elektrodistri-  
butivnog sistema je, prije svega, u sigur-  
noj i pouzdanog distribuciji električne  
energije do naših kupaca jer je za to si-  
stem i pravljen.

Početak je najteži i Odbor direktora  
čeka odgovoran i težak posao. Prioriteti  
će biti uspostavljanje svih funkcija nove  
kompanije, kao i usvajanje akata po no-  
vom Zakonu o energetici koji će omo-  
gućiti rad novog operatora distributiv-  
nog sistema u skladu sa pomenutim  
zakonom. Distribucija, koja se u dobroj

mjeri pripremila za samostalan privred-  
ni život, ima sve preduslove da bude  
stabilan privredni subjekat sa dobrim  
šansama za dalji rast i razvoj, posebno  
ako se imaju u vidu dosadašnja ulaganja  
u distributivni sistem, naročito u sistem  
modernizacije mjerenja potrošnje elek-  
trične energije.

Očekujem da ćemo kroz dalja ulaga-  
nja u objekte i mrežu i realizaciju in-  
vesticionih projekata, uz kontinuiranu  
racionalizaciju poslovanja u narednih  
nekoliko godina dodatno ojačati i biti  
još efikasniji. Odluke će se donositi  
ovdje gdje vlada puno razumijevanje  
distributivnih problema, što će ubrzati  
napredovanje društva. To nije proces  
koji će se brzo završiti, već je potreban  
zajednički rad i usklađivanje svih aktiv-  
nosti da se dođe do najboljih rešenja.  
U svakom momentu trebaće nam kva-  
liteteni stručnjaci da bi se sve funkcije  
obavljale na pravi način i da bi se stvara-  
lo još pouzdanije snabdijevanje kupaca  
el. energijom, kao i podizanje kvaliteta  
usluga - poručio je Đukanović.



## ĐORĐO KASALOTI

diplomirani elektro inženjer, rođen je 1957. godine u Milanu. U periodu od januara 1985. do maja 1986. godine radio

je u Ercole Marelli Componenti u ispitnoj sobi za asinhronne motore, a od maja 1986. godine zaposlen je u AEM, kasnije nazvan AEM Spa, AEM Elettricità Spa, A2A Reti Elettriche Spa, gdje je bio na raznim odgovornim pozicijama, vezano za distribuciju električne energije (Radovi na sekundarnoj i primarnoj mreži, Javna rasvjeta, Mrežne operacije). Paralelno sa ovim poslovima, 2003. godine imenovan je za menadžera Projekta u projektu reorganizacije koji je pokrenut nakon kupovine poslovne cjeline Enel Distribution Milan Metropolitan Area.

Poziciju direktora AEM Elettricità Spa preuzeo je 01.januara 2005.godine, a

02.februara 2009.godine imenovan je za nezavisnog operatera AEM Elettricità Spa.

Funkciju direktora A2A Reti Elettriche Spa, koja je nastala spajanjem AEM Elettricità Spa i ASM Distribuzione Elettricità Spa, preuzeo je 01.aprila 2009.godine. Paralelno sa ovom funkcijom obavljao je od 03. avgusta 2010. godine i funkciju direktora Mincio Trasmisione Srl.

Za direktora Operativnih poslova u organizacionoj cjelini Unareti Spa Kasaloti je imenovan 01.aprila 2016.godine.



## ALEKSANDAR MITROVIĆ

rođen je 1979.godine u Podgorici, gdje je završio srednju ekonomsku školu, a zatim i Ekonomski fakultet 2002.godine. Bogatu radnu karijeru započeo je u Deloitte & Touche d.o.o. Podgorica, gdje je od 2002. do 2006.godine stekao znanja i iskustvo u poslovima eksterne revizije i finansijskog konsaltinga na projektima najvećih kompanija u regionu iz oblasti telekomunikacija, bankarstva, kao i ostalih privrednih grana.

Nakon toga imenovan je za direktora Interne revizije u Crnogorskom telekomu gdje je rukovodio uspostavljanjem Sektora interne revizije, implementacijom smjernica za rad interne revizije u skladu sa smjernicama Magyar Tele-

kom i Deutsche Telekom, kao i realizacijom SOX (Sarbanes-Oxley) projekta koji je bio i ostao prvi i jedini u Crnoj Gori.

Funkciju direktora računovodstva i IT u Hipotekarnoj banci preuzima 2008. godine, a nedugo zatim imenovan je za direktora finansija i IT, da bi 2014. godine preuzeo funkciju izvršnog direktora za poslovnu podršku Hipotekarne banke.

Od 2003. do 2007.godine završio je više specijalizacija na temu međunarodnih računovodstvenih standarda i interne revizije u Srbiji, Egiptu, Grškoj, Hrvatskoj i Belgiji. Piše i govori engleski jezik.

- Mogućnosti razvoja CEDIS-a, kao jedne od najvećih kompanija u Crnoj Gori u odnosu na aktivu, broj zaposlenih, planirani prihod i profit, su u narednom periodu velike.

CEDIS je, kao operator distributivnog sistema, od krucijalnog značaja za razvoj svih sektora u Crnoj Gori, te je stoga kontinuirano investiranje u poboljšanje mrežne infrastrukture ono što će karakterisati razvoj ovog preduzeća.

Izuzetno je važno i stvaranje tehničkih pretpostavki da svi snabdjevači mogu

koristiti servise CEDIS-a i isporučiti električnu energiju krajnjem kupcu.

Posebno bih se osvrnuo na mogućnosti i šanse razvoja kroz potpunu implementaciju sistema daljinskog očitavanja koji predstavlja osnov za uspostavljanje pametnih sistema od kojih u budućnosti maksimalne koristi mogu da ostvare i elektrodistributivni sistem i potrošači. Nadam se da ćemo kroz rad u Odboru direktora kompanije svi dati značajan doprinos uspješnoj realizaciji svih zacrtanih ciljeva – istakao je Mitrović i dodao:

- Prioritet će svakako biti investiciona ulaganja u unapređenje postojećeg sistema distribucije električne energije kako bi se potrošačima omogućilo kvalitetno, sigurno i pouzdano napajanje, a eventualnim novim snabdjevačima pružile iste mogućnosti i kvalitetan preduslov za uspješno poslovanje na crnogorskom tržištu, što je i osnovna misija postojanja CEDIS-a. Tu, prije svega, mislim na povećanje kapaciteta u cilju priključenja novih potrošača, dostizanje tehničkih standarda, povećanje pouzdanosti i sigurnosti napajanja potrošača i smanjenje gubitaka električne energije.



## SNEŽANA ŠLJUKIĆ

je rođena 1977. godine u Pljevljima. Magistrirala je na Ekonomskom fakultetu u Podgorici na odsjeku za ekonomiju javnog sektora. U kabinetu potpredsjednika Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem angažovana je od 2006. godine na poziciji savjetnice potpredsjednika. Snežana je zadužena za pitanja međunarodne saradnje i strana ulaga-

nja. Pohadala je više specijalističkih obuka u zemlji i inostranstvu i učestvovala u pripremi projekata u domenu restrukturiranja, privatizacije i ulaganja u sektorima energije, saobraćaja i turizma. Član je Tenderske komisije za privatizaciju i UNECE tima za javno-privatno partnerstvo (Ekonomska komisija Ujedinjenih nacija za Evropu). Član je i Tima za aktivnosti na realizaciji projekta izgradnje II Bloka TE Pljevlja.

- Uvjeren sam da će Crnogorski elektrodistributivni sistem biti uspješna kompanija. Očekujem da će ovo privredno društvo nastaviti sa intenzivnim ulaganjem u mrežu radi obezbjeđivanja još sigurnije i kvalitetnije distribucije električne energije na teritoriji naše zemlje. Isto tako, veoma je važan nastavak realizacije projekta ugradnje auto-

matskih brojila kao ključnog pokretača smanjenja gubitaka u mreži. Ovo je tek početak samostalnog funkcionisanja i treba dalje raditi na povećanju efikasnosti, prije svega kroz reorganizaciju sistema. Sve aktivnosti treba da budu usmjerene na bolje korišćenje raspoloživih resursa i postizanje veće pouzdanosti mreže - istakla je Šljukić i dodala da bi jedan od prioriteta trebalo da bude energičan rad na promjeni percepcije Distribucije kod dijela potrošača.

- To zahtjeva pažljivu komunikaciju, kako spoljnu, tako i internu i vjerujem da će biti u fokusu u narednom periodu. Realizacijom ovih i drugih aktivnosti, CEDIS će se transformisati u modernu kompaniju, pouzdanog distributera električne energije, uz veće zadovoljstvo korisnika - uvjeren je Snežana Šljukić.



## DEJAN MIJOVIĆ

je rođen u Beogradu 1948. godine. Nakon diplomiranja 1972. godine na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Beogradu zapošljava se u Saveznom ministarstvu za finansije gdje do kraja 1981. godine radi na

poslovima koordinacije saradnje sa Svjetskom bankom kojoj je tadašnja SFR Jugoslavija bila jedna od najvećih partnera i korisnica razvojne podrške. U tom intervalu odslužio je i vojni rok i proveo 12 mjeseci na specijalizaciji u SAD.

Od 1982. do 1990. godine, zaposlen je kao prvi Jugosloven u Inter-američkoj banci, drugoj najvećoj svjetskoj finansijskoj organizaciji sa sjedištem u Vašingtonu, SAD, kao operativni koordinator za velike razvojne projekte i zajmove u Južnoj Americi (Kolumbija i Peru) i Srednjoj Americi (Honduras).

Od 1991. do 1998. godine, angažovan je kao menadžer-konsultant Agencije Vlade Crne Gore za restrukturiranje privrede i strana ulaganja.

Od 2001. do 2008. godine, menadžer je Evropske agencije za rekonstrukciju u kojoj upravlja obimnim EU programom tehničke pomoći za ekonomski razvoj i reforme u Crnoj Gori u vrijednosti od 25 miliona eura. Jedna od najznačajnijih korisnica tog programa bila je i Elektroprivreda Crne Gore.

Od 1999. do 2000. godine i nakon 2009. godine radi kao ekonomski analitičar i poslovni konsultant. Pored ostalih, pružao je savjetodavne usluge EU Delegaciji u Crnoj Gori, Međunarodnoj finansijskoj korporaciji Svjetske banke, USAID-u, UK Know How Fund i drugim međunarodnim i konsultantskim organizacijama. Bivši je aktivista Foruma 2010, a od 2015. godine Građanskog pokreta URA čiji je koordinator za ekonomsku politiku i EU integracije.

# DALEKOVOD

## REGION 3



# REKONSTRUKCIJA TRAFO REONA, UGRADNJA BROJILA



Saša Pešić

Biljana Mitrović



Rekonstrukcija NN mreže

Aktivnosti zaposlenih u Službi održavanja Regiona 3 u prethodnom periodu uglavnom su se odnosile na pripremu trafo reona za ugradnju novih brojila. Prvo su početkom godine započeli sa inspekcijama i do sada je urađeno gotovo 4,5 hiljada, a sa ugradnjom „pametnih brojila“ krenuli su početkom juna i za mjesec dana ugradili oko 1.100 mjernih uređaja u sedam trafo reona. Paralelno sa tim aktivnostima,

potpuno su rekonstruisana 34 traforeona, kako bi se osiguralo da NN mreže obezbjeđuju nesmetanu komunikaciju u okviru AMM sistema, a i u cilju poboljšanja kvaliteta snabdijevanja krajnjih kupaca električnom energijom, jer je izuzetno važan i efekat koji se ogleda u rješavanju problema sa amortizovanim niskonaponskim mrežama u tim trafo reonima.

- Rezultati pokazuju da je ugradnja AMM brojila opravdana, odnosno da se ostvario napredak u smanjenju gubitaka električne energije, a i olakšane su obaveze koje nameću snabdijevači (očitanja, isključenja, uključenja i sl.). Svi zaposleni su potpuno posvećeni implementaciji ovog projekta sa željom da se ispuni plan koji predviđa ugradnju 4,5 hiljada brojila do kraja godine, a moguća je ugradnja još hiljadu brojila, kao što je i bio prvobitni plan – kaže direktor Saša Pešić.

Od ostalih aktivnosti on izdvaja poslove na havarijskom održavanju i otklanjanju tehničkih slabosti, kako po zahtjevima potrošača, tako i slabosti, uočenih i evidentiranih od strane zaposlenih.

Zbog navedenih aktivnosti, malo vremena je ostajalo za realizaciju Plana tekućeg održavanja i pripremu vodova na srednjem naponu (krčenje rastinja, zamjene dotrajalih stubova i sl.), kao i pripremu trafo reona na niskom naponu koji nijesu obuhvaćeni II fazom implementacije AMM brojila.

- Planirane rekonstrukcije niskonaponskih mreža radene su smanjenim intenzitetom u periodu od 01. maja, kada su istekli „stari“ ugovori za građevinske radove, do sredine juna i sklapanja novih ugovora. Stoga ima dosta nagomilanih obaveza koje će se završavati u narednom periodu – kaže Pešić.

Pred distributerima Regiona 3 je, dakle, mnoštvo poslova na tekućem održavanju i pripremi objekata za rad u zimskim uslovima, kao i niz inicijativa koje će dati kvalitetniju sliku pogonske spremnosti elektrodistributivne mreže (snimanje GPS-om, obavezni periodični obilasci i dr.).

- Distribucija se izdvojila u samostalan privredni subjekat. Vjerujem da će se ovdje, gdje vlada puno razumijevanje distributivnih problema i gdje se dobro zna da je osnovna obaveza Regiona 3, kao dijela Operatora distributivnog sistema, da obezbijedi kontinuiranu i kvalitetnu isporuku električne energije, brže rješavati jedan broj kadrovskih problema na nivou regiona, posebno kad je u pitanju prijem elektromontera, jer smo tu dosta oslabljeni, kako zbog prirodnog odliva, tako i zbog zdravstvenih problema jednog broja zaposlenih, na koje ne možemo računati za ove poslove – kazao je Saša Pešić.



# Lovćen lojalnost program

Udružite osiguranja,  
sakupljajte bodove  
i ostvarite  
**do 50 % popusta**

Lovćen lojalnost program jedinstvenim sistemom udruživanja osiguranja i zbrajanja bodova povezuje osiguranja, čime ostvarujete popuste na:

- osiguranja kuće/stana
- kasko osiguranja motornih vozila AK
- turistička osiguranja
- osiguranja odgovornosti...

**Više polisa osiguranja,  
veća ušteda.**

- ✓ Nova osiguranja, dvostruki bodovi
- ✓ Već sa dva osiguranja ste u programu



[www.lo.co.me](http://www.lo.co.me)

020 404 404





# INTERVJU

ZLATKO VUJOVIĆ, PREDSEDNIK UPRAVNOG ODBORA CENTRA ZA MONITORING I ISTRAŽIVANJE – CEMI O NAJNOVIJEM ANKETIRANJU VEZANOM ZA DJELATNOST EPCG



Zlatko Vujović, predsjednik Upravnog odbora Centra za monitoring i istraživanje – CEMI

# KUPCI SVE ZADOVOLJNIJI KVALITETOM USLUGA

Rajko Šebek

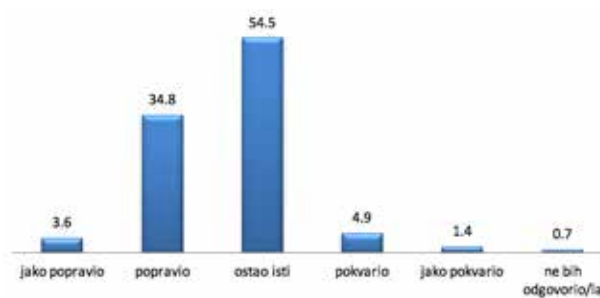
KORISNIČKO ISKUSTVO JE SUMA SVIH ISKUSTAVA KOJE KUPAC SKUPA IMA SA PRUŽAOCIMA USLUGA. TO JE UOPŠTENA SLIKA O KOMPANIJI KOJU DOBIJAMO ISTRAŽIVANJEM TRŽIŠTA I PRIKUPLJANJEM VALJANIH I POUZDANIH INFORMACIJA. TI REZULTATI POMAŽU PRILIKOM ODLUČIVANJA U TRŽIŠNOM POSLOVANJU, PLANIRANJU AKTIVNOSTI I PROJEKATA, RJEŠAVANJU TEŠKOĆA I SMJERNICAMA KA USPJEŠNOM POSLOVANJU. I OVE GODINE JE NAŠA KOMPANIJA, U CILJU PREDVIĐANJA PROMJENA, I NJIHOVOG PRAĆENJA KROZ VREMENSKI PERIOD, IZVRŠILA ISTRAŽIVANJE JAVNOG MNJENJA CRNE GORE UZ POMOĆ RENOMIRANE INSTITUCIJE CENTRA ZA MONITORING I ISTRAŽIVANJE-CEMI.

Istraživanje javnog mnjenja sprovedeno je metodom telefonskog anketiranja na reprezentativnom uzorku u cilju utvrđivanja stepena zadovoljstva korisnika uslugama naše kompanije. Novo julsko istraživanje je završeno a to je bio i povod da razgovaramo sa predsjednikom Upravnog odbora CEMI-ja Zlatkom Vujovićem.

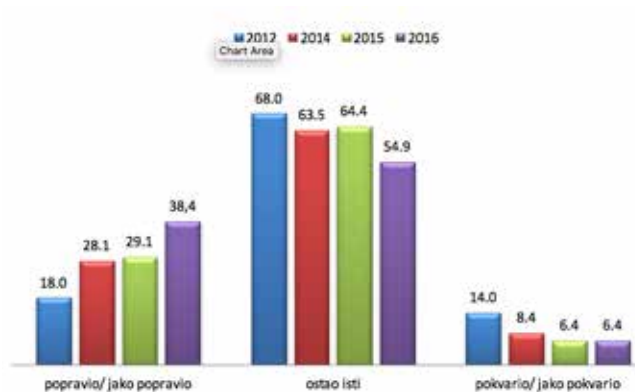
*Kako građani Grne Gore ocjenjuju kvalitet snabdijevanja od strane naše kompanije i zadovoljstvo kvalitetom usluga?*

CEMI je sprovodio za potrebe EPCG, u više navrata, u različitim vremenskim okvirima, istraživanje u kojem je korišćen isti upitnik, koji je u jednom dijelu bio korigovan, zavisno od aktuelnosti određenih pitanja te godine. Upravo korišćenje u osnovi istog upitnika nam omogućava praćenje određenih trendova. Tako možemo uočiti da velika većina građana smatra da kvalitet snabdijevanja popravio ili ostao na istom nivou u posljednje 2 godine, s tim da je udio odgovora da se popravio ili jako popravio skočio sa 29,1% iz 2015. na 38,4% u julu 2016

GENERALNO, PO VAMA, U POSLJEDNJE 2 GODINE KVALITET USLUGA DOSTAVE EL. ENERGIJE SE: (UKUPNA POPULACIJA, N=1013)



(uporedni podaci, 2012/2014/2015/2016, populacija koja je dala odgovor)



*Kakav je utisak koji EPCG ostavlja kada je u pitanju komunikacija u slučaju prekida i brzina otklanjanja kvarova?*

Možemo reći da je zadovoljstvo kvalitetom usluga ostalo na sličnom, visokom nivou u odnosu na izmjereno u julu 2015, a blago je uvećano u odnosu na izmjereno u novembru 2014. godine, a značajno povećano u odnosu na zadovoljstvo izmjereno 2012.

Gradani su danas vrlo zadovoljni kvalitetom usluga na šalterima, internet stranicom, sredstvima komunikacije koje EPCG stavlja na raspolaganje, jasnoćom i jednostavnošću računa, tačnošću računa za električnu energiju, u značajnoj mjeri i samim snabdijevanjem, kao i komunikacijom koju ostvaruju sa EPCG-om.

Popravio se i utisak koji EPCG ostavlja kada je u pitanju komunikacija u slučaju prekida i brzina otklanjanja kvarova u odnosu na 2015. Srednju ocjenu ispod 3,5, na skali od 1 do 5, ima samo odnos cijene električne energije u odnosu na kvalitet, ali je i ovdje došlo do porasta srednje ocjene, koja je sad na nivou 2,9. Sve mjerene kategorije, osim cijene, kod većine građana imaju ocjenu zadovoljstva 4 ili 5.

*Kako komentarišete rezultate za ocjenu brenda EPCG?*

Korišćena skala za ocjenu brenda EPCG, koja se sastoji iz 10 jedinica se pokazala visoko konzistentnom ( $\alpha=0,93$ ,  $N=965$ ). Prosječna ocjena ove skale je visoka, 3,57 ( $SD=0,85$ ), i gotovo je nepromijenjena u odnosu na vrijednost izmjerenu godinu dana ranije, u julu 2015, kada je imala vrijednost 3,56 ( $SD=0,80$ ). Kao i u prethodnom istraživanju, najbolje su ocijenjeni interni, prvenstveno kadrovski kapaciteti EPCG, kako inženjerski, tako i u dijelu komunikacije sa kupcima, dok su nešto slabije ocijenjeni aspekti ulaganja u energetski sistem, zaštitu životne sredine, politička nezavisnost i transparentnost u upravljanju. Najmanja pojedinačna ocjena je 3,4 na skali od 1 do 5, što ukazuje da je brend EPCG, po zadatim kategorijama veoma cijenjen u Crnoj Gori.

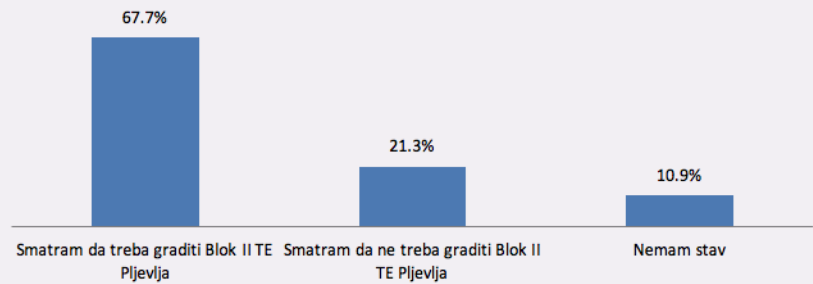
*Projekat ugradnje digitalnih brojlara i kampanja "Podijelimo teret" su jedni od važnijih prijekata EPCG kakve su ocjene građana po ovim projektima?*

Projekat ugradnje digitalnih brojlara i kampanja "Podijelimo teret" imaju odličan prijem kod građana. Gotovo 90% ispitanika koji su naveli da imaju potpisan ugovor u okviru programa "Podijelimo teret" je zadovoljno uslovima.

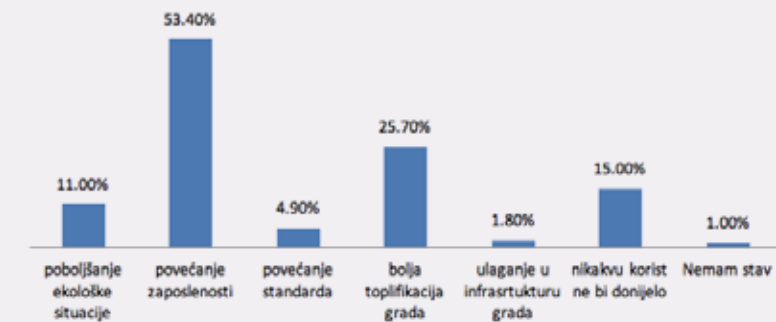
*U posljednje vrijeme se govori o izgradnji drugog bloka Termoelektrane Pljevlja. Kakav je stav građana Pljevalja prema tome?*

Gradani Pljevalja su pilično jasno opredijeljeni po ovom pitanju. Većina ispitanika smatra da treba graditi drugi blok, i to 67,7%. Procenat protivnika je značajno niži, gotovo tri puta u odnosu na podržavaoce ovog rješenja (21,3%), dok svaki deveti ispitanik nema stav po ovom pitanju.

### U POSLJEDNJE VRIJEME SE GOVORI O IZGRADNJI DRUGOG BLOKA TERMOELEKTRANE PLJEVLJA. KAKAV JE VAŠ STAV PREMA TOME?



### UKOLIKO SE IZGRADI BLOK II, KOJU KORIST OČEKUJETE DA BI TO DONIJELO STANOVNICIMA PLJEVALJA?



*Ukoliko se izgradi Blok II, koju korist očekuju stanovnici tog grada?*

Opština Pljevlja ima relativno visoku stopu nezaposlenosti, pa je shodno tome najveće očekivanje građana da će Drugi blok TE donijeti nova radna mjesta. Pored toga, građani očekuju bolju toplifikaciju grada i poboljšanje ekološke situacije u gradu.

*Za partnera na projektu izgradnje Drugog bloka izabrana je kompanija iz Evropske unije, Češke Republike. Kako komentarišu Pljevljaci tu vijest?*

Većina građana ne misli da je loše to što je angažovan češki partner na izradi Drugog bloka TE. Značajan je broj onih koji su indiferentni po ovom puitanju – za 40,3% građana ova vijest nije ni dobra ni loša.

37,5% građana smatra da je ta vijest dobra, i ti građani su dali su pojašnjenja za ovakav stav. Od 145 takvih odgovora, izdvajaju se po učestalosti sljedeći: 1. Česi su pouzdani, dobri, najbolji ponuđači, ulijevaju povjerenje, stručni su; 2. Iz Evropske unije su; 3. Rade po evropskim standardima.

Po mišljenju građana Pljevalja, u kojim oblastima bi kompanije najviše trebalo da ulažu za unapređenje života u toj opštini i da li se dovoljno ulaže koroz projekte DOP-a?

Mogli bismo reći da gotovo postoji konsenzus da kompanije u Pljevljima ne ulažu dovoljno u razvoj zajednice, pa samo 6,5% ispitanika smatra da ulažu dovoljno. Kada ispitanike pitate gdje bi kompanije trebale da ulažu (kroz društveno odgovorno poslovanje), oni u najvećem procentu se opredjeljuju za zdravstveni sistem (68,7%), obrazovanje (50%), ekologiju (46,5%), kulturu i umjetnost (41,1%)...

# DRUŠTVO

EPCG i u 2016. godini posvećena razvoju zajednice



## FILANTROPIJA JE OBAVEZA DRUŠTVENO ODGOVORNIH

O.V., M.B.

Elektroprivreda Crne Gore, kao jedna od naših najvećih kompanija, kroz razne aktivnosti u oblasti sponzorstva i društveno odgovornih akcija, doprinosi razvoju društvene zajednice. Rukovodilac Sektora za eksternu komunikaciju u Direkciji za odnose sa javnošću, Eleonora Albijanić, ističe da su očekivanja od EPCG velika, zato se odluke o oblastima podrške donose pažljivo, jer kroz ove aktivnosti, na neki način, svoj imidž stavljate u tuđe ruke.

- Partner lošeg imidža posredno narušava i imidž kompanije. Takođe, društveno odgovorno poslovanje se ne odnosi samo na aktivnosti korporativne filantropije (davanje novca ili robe za različite dobrotvorne aktivnosti) ka društvenoj zajednici, već i na odgovoran odnos prema zaposlenima, dobavljačima, akcionarima, potrošačima, životnoj sredini. Tu je i dobrovoljno činjenje i više od onoga što je zakon propisao. U tom smislu, samo integralan pristup ovoj tematici vodi ka pozitivnom uticaju na imidž kompanije - navodi Albijanić.

### VELIKI DOPRINOS EPCG U REKONSTRUKCIJI OLIMPIJSKOG BAZENA U NIKŠIĆU

U Sportskom centru Nikšić, 20. maja, svečano je otvoren prvi olimpijski bazen u Crnoj Gori. Sredstva za rekonstrukciju bazena uglavnom su obezbijedena na donatorskoj



večeri koja je organizovana u aprilu prošle godine, na kojoj je učestvovala i Elektroprivreda Crne Gore.

Bazen su, uoči Dana nezavisnosti, predali na korišćenje simboličnim ubacivanjem lopti u vodu predsjednik Opštine Nikšić Veselin Grbović, predsjednik i direktor Vaterpolo i plivačkog saveza Srđan Kovačević i Petar Porobić.

U rekonstrukciju bazena uloženo je 1,4 miliona eura. Predsjednik Opštine Nikšić Veselin Grbović posebno se zahvalio donatorima, koji su podržali projekat.

- Bez pomoći donatora i društveno odgovornih kompanija teško bi bilo završiti jedan od



najljepših bazena u okruženju, što je, najbolja potvrda položenog testa odgovornosti prema državi - rekao je Grbović, koji se zahvalio timu iz Opštine i Elektroprivrede, koji je sve vrijeme nadgledao radove na rekonstrukciji bazena.



## PONOSNI SPONZORI VATERPOLO I PLIVAČKOG SAVEZA I KOŠARKAŠKOG SAVEZA CRNE GORE

Naša kompanija je nastavila uspješnu saradnju sa Vaterpolo i plivačkim savezom Crne Gore. EPCG je ostala generalni sponzor VPSCG u jako važnoj godini, pošto će naša najjača vaterpolo reprezentacija nastupiti na Olimpijskim igrama u Rio de Žaneiru.

Nadamo se da će nas vaterpolisti obradovati novom medaljom.



Tradicionalno dobru saradnju naša kompanija je produžila i sa Košarkaškim savezom Crne Gore. Najjača muška selekcija igraće ove godine kvalifikacije za Evropsko prvenstvo, a iskreno se nadamo da će Crna Gora biti među selekcijama koje će 2017. godine nastupiti na Eurobasketu. Ženska selekcija se takođe bori za plasman na Evropsko prvenstvo, odlučujući mečevi se igraju u novembru, nadamo se pozitivnom ishodu.

## ODGOVORAN ODNOS PREMA ZAJEDNICI



Kroz aktivnosti Kluba dobrovoljnih davalaca krvi EPCG, kao i realizaciju i podršku raznim humanim projektima naša kompanija je pokazala da je posvećena afirmaciji humanosti, solidarnosti, aktivizma, kao i drugih vrijednosti građanskog društva.

EPCG je od Zavoda za transfuziju krvi Crne Gore 2014. i 2015. godine dobila Priznanje za društvenu odgovornost, a ove godine za doprinos dobrovoljnom davalatstvu krvi priznanje je dobila TE Pljevlja, posebno zahvaljujući aktivnostima podružnice našeg kluba



u termoelektrani. Klub je do sada u 2016. godini organizovao četiri akcije dobrovoljnog darivanja krvi tokom kojih se odazvao veliki broj humanista, a raduje činjenica što je bio zapažen broj zaposlenih koji su po prvi put darivali krv.

Prošle godine naša kompanija je finansirala boravak petnaestoro djece Doma "Mladost" iz Bijele na Vučju u avgustu, a ove smo odlučili da obezbijedimo učešće za deset mališana i dvoje vaspitača u Premium košarkaškom kampu u Kolašinu.

Kao društveno odgovorna kompanija, Elektroprivreda je u više navrata organizovala manifestacije koje se tiču socijalizacije djece iz Bijele, kaže direktor Doma za djecu bez roditeljskog staranja "Mladost", Vladimir Delić. - Ovoga puta, Elektroprivreda je organizovala i finansirala učešće naših šticećenika na Internacionalnom košarkaškom kampu "Kolašin 2016" za njih desetoro, uzrasta do dvanaest godina. Djeca su već otišla, smješteni su u finom hotelu, ostaju sedam dana. Organizovane su im cjelodnevne aktivnosti, tako da će, pored košarke, djeca uživati i na izletima, u kupanju na bazenu i sl. Već poslije prvog dana, vrlo su uzbuđeni i impresionirani. Suvršeno je napominjati koliko to za njih znači i koliko dobrog im donosi, u svakom pogledu - istakao je Delić.

Takođe, značajan doprinos u humanitarnom radu dali smo i učešćem u akciji NVO Banka hrane "PODARI RADOST" posvećenoj djeci sa smetnjama u razvoju.

Elektroprivreda Crne Gore ove godine je podržala i nabavku defibrilatora za JU Dom starih u Bijelom Polju.

Akciju kupovine aparata, vrijednog 3,094 eura, pokrenula je NVO Udruženje za razvoj civilnog društva iz Bijelog Polja u okviru projekta " TREĆE DOBA-IMAJU LI PRAVO NA ŽIVOT?".

## BRIGA O ŽIVOTNOJ SREDINI

Elektroprivreda Crne Gore je svjesna značaja očuvanja životne sredine i zbog toga je uvijek



raspoložena da podrži projekte u toj oblasti. Naša kompanija i ove godine podržala je akciju uređenja prostora u topolama kod jezera Krupac. Povodom Dana planete Zemlje (22. april) akciju su organizovali NVO Ozon i Lake fest.

Direktor ekološkog pokreta Ozon, Aleksandar Perović, istakao je da sa EPCG tradicionalno ta NVO ima dobru saradnju te da se nada kako će se prostor u krupačkim topolama revitalizovati.



Takođe, podržali smo i veliku akciju sadnje u Borovoj šumi u Ulcinju, koju je organizovao Forum MNE sredinom maja.

Zasađeno je 80 sadnica alepskog bora i pinus pinea.

- Još jednom vam se zahvaljujem na podršci i veoma nam je drago što prepoznajete i dajete doprinos ovakvim i sličnim projektima - kazala je Jelena Fuštić iz Foruma MNE.

Na inicijativu CZIP-a, EPCG je rado prihvatila da podrži poboljšanje uslova gniježđenja za jedini par roda u Crnoj Gori, koji gnijezdi u Polimskoj ulici u Beranama na stubu za električnu energiju.



Platforma za gniježđenje novi je sigurni dom za rođe. Platforma je napravljena po uzoru prakse evropskih elektroprenosnih sistema i ima cilj da spriječi izazivanje kratkih spojeva na žicama za električnu energiju i da osigura sigurno gniježđenje mladih rođa. U nekim zemljama dešavalo se da se zbog godinama nagomilanih materijala gniježđenje od velike težine sruši. Imajući u vidu da je ovo jedini par koji nas posjećuje CZIP i EPCG nijesu htjeli da dozvole takav rizik.



## PODRŠKA FESTIVALIMA

Elektroprivreda Crne Gore i ove godine je kroz podršku raznim crnogorskim festivalima pokazala da brine i o mladim generacijama, koje čine najveći dio publike na tim muzičkim događajima.

Lake fest će se održati od 11. do 14. avgusta na dobro poznatom mjestu u topolama kod nikšićkog jezera Krupac. EPCG je i ove godine ustupila prostor za održavanje rok festivala, a naša kompanija i finansijski podržala festival.

Direktor festivala, Predrag Zečević, zahvalio se EPCG na sjajnoj saradnji i istakao da bez podrške naše kompanije, koja je od početka uz Lake fest, festival praktično ne bi ni postojao.

Najveća zvijezda ovogodišnjeg Lake festa bez sumnje biće Manu Čao, a na Krupcu će nastupiti i Rambo Amadeus, Bajaga i Instruktori, Kerber, Yu grupa, TBE, Sivilo, Ritam nereda, Punkreas, Lačni Franz, M.O.R.T...

EPCG je finansijski podržala i Bedem fest. Na sedmom Bedem festu, koji će se održati od 25. do 27. avgusta, nastupiće 22 izvođača. Čak 12 izvođača imaće prvi nastup u Crnoj Gori ili prvi festivalski nastup. Slogan ovogodišnjeg Bedem festa je "Vjeruj", a izvršni direktor festivala Petar Šundić otkrio je da se manifestacija vraća na tradicionalnu lokaciju



te da će nikšićki Bedem biti centar pozitivne i dobre energije.

Šundić je istakao da je zadovoljan saradnjom sa EPCG i da mu je drago što je naša kompanija i ove godine izašla u susret festivalu, koji garantuje dobru muziku i zabavu.

Pored nikšićkih festivala, EPCG je ove godine finansijski podržala i Southern Soul Festival i City Groove.

## SARADNJA SA IZDAVAČKOM KUĆOM "NAŠA ŠKOLA 5+"



Poželjno je da djeca školskog uzrasta što ranije dobiju predznanja iz oblasti energetike, a naročito je korisno podsticati ih da se odgovorno odnose prema potrošnji, odnosno racionalnom korišćenju električne energije. Istovremeno, u njima treba buditi brigu i o zaštiti životne okoline. Upravo zbog toga, Elektroprivreda Crne Gore je uspostavila saradnju sa renomiranom izdavačkom kućom iz Podgorice „Naša škola pet plus“ preko čijih izdanja smo djeci na adekvatan način predstavili zanimljive teme iz oblasti naše djelatnosti.

Da je to bio pravi potez uvjerali smo se i to-



kom posjete osnovaca HE "Perućica", koju je organizovala Elektroprivreda u saradnji sa izdavačkom kućom "Naša škola 5+".

Mališani su bili jako radoznali, a pokazali su i zavidno znanje za svoj uzrast. Vidjelo se da su čitali tekstove o energetici, koje smo pripremali za časopise Daće, Igra slova i Petica.

## JAGUAR F-PACE

Od svih tačaka na svjetskoj turističkoj mapi, britanski automobilski gigant Jaguar odabrao je Slansko jezero kraj Nikšića da predstavi prvi model terenca u istoriji te kompanije - F-Pace. Elektroprivreda Crne Gore je odmah prepoznala koliki značaj ta promocija može da ima za Crnu Goru, pa je rado ustupila prostor kod Slanskog jezera, ali i dozvolila predstavnicima Jaguara da instaliraju rampu na samoj brani. Prostor oko akumulacije HE "Perućica", ali i samo jezero oduševili su predstavnike poznatog automobilskog brenda.

To je za naš list potvrdila i Dijana Petković iz turističke agencije Adria D.M.C, koja je u saradnji sa turističkom agencijom Intours iz Slovenije radila na tom projektu.

- Moram da istaknem da smo svi oduševljeni saradnjom sa EPCG, treba naglasiti da je to kompanija koja je odmah prepoznala značaj ove promocije i želim ovim putem u ime svih nas i u ime predstavnika Jaguara da se zahvalim EPCG - rekla je Dijana Petković.



# CRNA GORA



## Vlada usvojila Izvještaj o aktivnostima na izgradnji II bloka TE Pljevlja

Vlada Crne Gore je na sjednici, koja je održana 11. jula, a kojom je predsjedavao premijer Milo Đukanović, usvojila informaciju o aktivnostima na izgradnji Drugog bloka Termoelektrane (TE) Pljevlja i upoznala se sa Studijom izvodljivosti u kojoj se konstatuje da je projekat ekonomski isplativ.

Prema riječima Đukanovića, sve pretpostavke za realizaciju jednog od najvećih energetske projekata u Crnoj Gori su obezbijeđene.

“Realno je da do 31. jula sve bude usvojeno u parlamentu. Avgust bi trebalo da bude mjesec u kojem će se investitor aktivnije angažovati i vjerujem da bi već u septembru mogli da imamo početak radova”, rekao je Đukanović.

“Utvrdjen je predlog dokumenta kojim se obezbjeđuje sporazum između Crne Gore i Češke Republike, kao pravna osnova za potpisivanje ugovora između Elektroprivrede i Škode praha. Ugovor i sva ostala dokumenta su pripremljeni i Vlada Crne Gore je dala saglasnost za njihovo potpisivanje, tako da će se uskoro ugovor naći pred poslanicima”, kazao je Đukanović. U narednih nekoliko godina po osnovu ove investicije u Pljevljima će biti utrošeno između 320 i 330 miliona eura.

Njemačka konsultantska kompanija Fichtner uradila je Studiju procjene resursa i rezervi uglja u skladu sa JORC standardom najviše poštovanim standardom u oblasti procjene resursa i rezervi uglja.

Studijom je potvrđeno, da je u skladu sa JORC standardom, ukupni potencijal kojim raspolaže pljevaljski basen 66,8 miliona tona rezervi uglja, a da se kontrolnim istražnim bušotinama mogu potvrditi dodatnih 25,4 miliona tona, što ukupno daje raspoloživi ugljeni resurs u iznosu od 91.3 miliona tona. Rudnik u ovom trenutku ima koncesije za svih dokazanih 66.8 miliona tona rezervi uglja.

Iz svega navedenog da se zaključiti, da su dokazane količine i kvalitet uglja dovoljne za nesmetan rad drugog bloka TE Pljevlja, za period od narednih 40 godina.

### DNEVNE NOVINE

## Potpisali protokol u energetici

Između vlada Crne Gore i Češke potpisan je protokol u oblasti energetike i infrastrukture, kojim će biti obezbijeđena institucionalna podrška u realizaciji velikih investicija, koja su predviđena da će se ostvariti između kompanija iz ovih zemalja, saopšteno je iz Ministarstva ekonomije. Protokol su potpisali pomoćnik ministra ekonomije Goran Šćepanović i ambasadorica Češke u CG Ivana Hlavsova.

Prvi projekat koji predstavlja investiciju velikog obima u smislu ciljeva i uzajamne dobrobiti strana, koji namjeravaju da zajednički realizuju i podrže, je projekat izgradnje Drugog bloka Termoelektrane Pljevlja. Glavni ciljevi primjene protokola su između ostalog, unapređenje energetske proizvodne strukture, ispitivanje mogućnosti za dalju saradnju u oblasti proizvodnje hidroenergije i iskorišćavanje resursa uglja iz basena ležišta Maoče, naveli su iz Ministarstva ekonomije.

Drugi blok TE trebalo bi da gradi češka Škoda Praha.



### DAN

## Crna Gora središte energetske tokova

Potpisan je Finansijski ugovor za izgradnju Transbalkanskog elektro-energetskog koridora – sekcija Crna Gora, koji finansira Evropska unija, a implementira Njemačka razvojna banka KfW. Ministar ekonomije, Vladimir Kavarić, podsjetio je da je Berlinski proces našim državama omogućio da riješimo dugogodišnje probleme u protoku roba i usluga, kroz mogućnost finansiranja saobraćajnih i energetske konfekcija sa regionom i dalje sa Evropskom unijom.

“Transbalkanski koridor, koji će Crnu Goru povezati sa Srbijom, je projekat koji je odobren na prošlogodišnjem samitu u Beču. Proje-



kat podrazumijeva jačanje crnogorske infrastrukture vezane na podmorski kabal i izgradnju dalekovoda između Crne Gore i Srbije. Ukupna vrijednost projekta je 127 miliona eura. Crnogorski elektro-prenos je uz pomoć Vlade Crne Gore obezbijedio kreditna sredstva od strane EBRD-a i KfW-a, a ugovor koji smo potpisali predstavlja ko-finansiranje tih kreditnih sredstava iz donacije u iznosu od 25 miliona eura“, naglasio je Kavarić.

Ministar ekonomije je podsjetio da projekat, za čiju izgradnju je potpisan ugovor o finansiranju iz donacije, ima gigantski značaj za energetiku i cjelokupnu ekonomiju Crne Gore.

“Sama povezanost sa Italijom podmorskim kablom je po sebi prioritet ove zemlje. On Crnu Goru stavlja u središte energetske tokove ovog dijela svijeta i u potpunosti mijenja vizuru svih ostalih susjednih zemalja, dajući im mogućnost povezivanja sa Zapadnom Evropom, preko Crne Gore. Ali, kabal sa Italijom ima svoju punu snagu i svrshodnost jedino realizacijom ovog projekta“, zaključio je Kavarić.

Šef sektora za saradnju Delegacije EU u Crnoj Gori Andrej Lis istakao je da je poboljšanje povezanosti unutar Zapadnog Balkana, kao i ovog regiona sa Evropskom unijom, važan temelj za ekonomski razvoj i izgradnju mostova između ljudi i biznisa. On je naveo da je zbog toga EU postavila pitanje povezanosti visoko na listi prioriteta u procesu proširenja i namijenila milijardu eura za tehničku pomoć i investiranje u projekte iz agende povezivanja do 2020. godine. Izvršni direktor CGES-a Ivan Bulatović kazao je da je infrastrukturni projekat povezivanja elektro-energetskih sistema Crne Gore i Italije, kao najznačajniji projekat CGES-a, ovim grantom dobio još jednu potvrdu svoga značaja i u evropskim, i u regionalnim okvirima.

“Prije svega, kroz činjenicu da će ovim sredstvima biti finansirana izgradnja i dalekovoda ‘Pljevlja – Bajina Bašta’, koji je neposredno vezan za naznačeni projekat, ali i prateća ulaganja u crnogorsku elektro-prenosnu mrežu povezanu sa pomenutim interkonekcijama ka Italiji i Srbiji. Ne treba posebno isticati značaj svih ovih ulaganja za stabilan i pouzdan rad elektro-prenosnog sistema“, zaključio je Bulatović.

Ugovor vrijedan 25 miliona eura potpisali su ministar Kavarić ispred Ministarstva ekonomije, Siler ispred Njemačke razvojne banke i izvršni direktor CGES-a Bulatović.

CDM

### Italijanska energetika zavisi i od Crne Gore

Naša država još jednom označena kao strateški veoma važna za povezivanje Italije sa energetske sistemom na Balkanu.

Italijanska kompanija Terna, koja sa Crnogorskim elektro-prenosnim sistemom realizuje projekat povezivanja Crne Gore i Italije podmorskim energetske kablom, u naredne četiri godine u energetiku i obnovljive izvore električne energije će uložiti čak milijardu dolara. Poseban akcenat, kada su u pitanju ulaganja, biće stavljen na Crnu Goru koja će, strateški biti veoma važna za energetiku Italije nakon završetka pomenutog projekta, kojim će konačno biti riješen problem deficita električne energije u italijanskoj regiji Abruco.

Izvršni direktor Terne Mateo del Fante objasnio je nedavno na konferenciji za novinare da je za tu kompaniju veoma važno energetske povezivanje sa drugim državama, a kao najznačajnije je izdvojio projekte koje realizuju sa Crnom Gorom i Tunisom.

“Bićemo povezani sa Francuskom, zatim sa Balkanom preko Crne Gore, a veoma nam je važno i energetske povezivanje na jugu sa Tunisom“, kazao je Del Fante italijanskim medijima.

Prema riječima Del Fantea, Terna će ispuniti dato obećanje i investirati u energetiku Italije milijardu dolara u naredne četiri godine.

Projekat koji kompanija Terna realizuje sa Crnogorskim elektro-prenosnim sistemom prvenstveno ima za cilj smanjenje deficita električne energije koji ima italijanska regija Abruco. Prema posljednjim podacima, regija Abruco ima deficit električne energije od oko 33 odsto, a problem sa nedostatkom struje riješiće projekat povezivanja energetske kablom Crne Gore i Italije, vrijedan skoro milijardu eura. Direktno koristi od kabla naša država će imati prihodovanjem od 10 do 40 miliona eura godišnje, koji odgovaraju 20 odsto prihoda od korišćenja prenosnih kapaciteta.



CDM



### Uskoro izgradnja vjetroelektrane na Možuri

Početak glavnih radova na izgradnji vjetroelektrane na Možuri očekuje se uskoro, nakon što se odabere glavni izvođač i sa njim zaključe ugovori.

Ugovorom je predviđena izgradnja vjetroelektrane instalisane snage od 46 megavati. Vjetroelektrana na Možuri trebalo bi da bude izgrađena do 15. novembra naredne godine. Budući da je dobijena građevinska dozvola započeti su pripremni radovi na lokaciji predviđenoj za izgradnju vjetroelektrane. Investitor je informisao Ministarstvo ekonomije da se trenutno vode pregovori sa kompanijom Siemens u vezi osnovnih elemenata ugovora.

Ta kompanija će biti odgovorna za montiranje i nabavku opreme za trafostanice, dalekovode i druge neophodne elektro infrastrukturne elemente navodi se u informaciji. Ugovor o zakupu zemljišta i izgradnji vjetroelektrane na lokalitetu Možura potpisan je 2010. godine sa konzorcijumom "Fersa & Čelebić". Investitor je 2015. prenio prava i obaveze iz

ugovora o zakupu na novog zakupca kompaniju "Enemaltaplac", državnu kompaniju sa Malte.

Na lokalitetu Krnovo početkom jula je dopremljeno 12 vjetrenjača, od kojih su montirane tri.

- Komplementna oprema je dopremljena u Crnu Goru i u toku je transport, montiranje i postavljanje vjetrenjača i ostale prateće opreme

- kazali su iz Ministarstva ekonomije.

POBJEDA, CDM

### Han: Region može da izvozi energiju

Energija iz obnovljivih izvora, kao što su hidroelektrane u Crnoj Gori i Albaniji, može se lako izvoziti u susjedne zemlje, kazao je evropski komesar za susjedsku politiku i proširenje Johannes Han. On smatra da zemlje regiona moraju biti spremne da trguju energijom. U tom kontekstu, naši stručnjaci su već imali prvi sastanak na temu razvoja master plana za hidroelektrane za Zapadni Balkan, kazao je Han na Biznis forumu u okviru konferencije o Zapadnom Balkanu u Parizu.

On smatra i da bi se otvaranjem željezničkog tržišta lakše privukli investitori, među kojima i oni iz inostranstva, ako bi imali pristup cijelom koridoru. Han je poručio da će EU izdvojiti 150 miliona eura za povezanost zemalja Zapadnog Balkana. Od toga, 50 miliona odnosi se na ekološke mjere kao što je energetska efikasnost u stambenim zgradama i hidroprojekte manjeg obima. Kako je dodao, od deset investicionih projekata koji su dogovoreni prošle godine u Beču, a koje će EU kofinansirati sa više od 200 miliona eura, samo dva bi trebalo da krenu ove godine, a jedan je podmorska interkonekcija Crne Gore i Italije.



ND VIJESTI



### Predstavljen Akcioni plan EE Crne Gore

Početak jula ove godine u Privrednoj komori predstavljen je nedavno usvojeni Akcioni plan energetske efikasnosti Crne Gore za period od 2016. do 2018. godine.

Planom su definisana četiri cilja koja se odnose na implementaciju Zakona kompletiranjem i unapređenjem regulatornog i poboljšanjem institucionalnog okvira, podizanje svijesti o novim zakonskim zahtjevima i dobroj praksi u oblasti energetske efikasnosti kod institucija javnog sektora, lokalnih samouprava, velikih potrošača, profesionalnih organizacija i ostalih, poboljšanje statističkog i monitoring sistema u oblasti energetske efikasnosti i implementaciju mjera za uštedu energije sa prepoznatljivim rezultatima. Donijeto je 19 mjera energetske efikasnosti, kao i dva pravilnika koja se odnose na veš mašine, sijalice, uređaje za klimatizaciju, a predviđeno je i donošenje još četiri pravilnika do kraja ove godine.

Istaknuto je da će biti donijet plan održive urbane mobilnosti i izrađena studija za korišćenje obnovljivih izvora energije u sektoru transporta.

PRIVREDNAKOMORA.ME



## INTERVJU

PROF. DR SANJA FILIPOVIĆ, EKONOMSKI INSTITUT



# REGION IMA ODLIČNE PREDISPOZICIJE DA POSTANE JEDINSTVENO TRŽIŠTE



Marko Burić

UKLJUČIVANJEM U REGIONALNU BERZU SVE ZEMLJE ĆE IMATI KORISTI, A TO JE I PUT ZA POSTEPENU INTEGRACIJU U UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE ELEKTRIČNE ENERGIJE EVROPSKE UNIJE.

U intervjuu za list Elektroprivreda, prof. dr Sanja Filipović, viši naučni saradnik Ekonomskog instituta u Beogradu i vanredni profesor Fakulteta poslovne ekonomije, istakla je da bi za naš region najbolje bilo da se formira jedinstveno tržište električne energije. Takođe, s obzirom na to da su maloprodajne cijene električne energije u regionu daleko niže od prosjeka Evropske unije, Filipović vjeruje da se ne može očekivati njihovo smanjenje.

*Koji su trenutno najveći izazovi sa kojima se suočavaju tržišta električne energije u regionu?*

Nakon usvajanja trećeg energetskeg paketa, u svim zemljama regiona primjetno je

ubrazanje aktivnosti u vezi liberalizacije tržišta. Uprkos tome još uvijek su prisutne pravne i regulatorne barijere u trgovini električnom energijom, balansiranju i finansiranju infrastrukturnih projekata. U prilog procesa liberalizacije, u regionu je formirano nekoliko berzi električne energije kao instrumenata koji treba da obezbijedi osnovne principe slobodnog tržišta. Imajući u vidu trend u Evropi, za očekivati je da dođe do njihovog spajanja i međusobnog preuzimanja. U skladu sa tim su i najave da bi novoformirana srpska berza SEEPEX trebalo da se spoji sa berzama Centralne Evrope koju čine Mađarska, Rumunija, Slovačka i Češka i tako obezbijedi

jedinstvenu cijenu električne energije za region. Pored toga, primjetno je da berze u sve većoj mjeri organizuju trgovinu između zona što je ranije bio predmet prekogranične ugovorene bilateralne trgovine (Over the counter, OTC).

*U posljednje vrijeme je došlo do formiranja nekoliko berzi električne energije u ovom dijelu Evrope. Da li smatrate da te nacionalne berze mogu da budu likvidne i efikasne?*

U zemljama iz neposrednog okruženja posluje nekoliko berzi koje su organizovane po sistemu dan unaprijed trgovine. Najstarija i najveća po obimu trgovine je mađarska HUPX berza osnovana 2010. godine.

”

*Rješenje za cio region može biti formiranje jedinstvene tržišne oblasti koja će se zasnivati na korišćenju energetskih potencijala i uspostavljanju ravnotežne ponude i tražnje za sve zemlje regiona.*

”

Sredinom jula 2016. godine obim dnevne trgovine na mađarskoj berzi je iznosio oko 55 hiljada MWh, što je višestruko u odnosu na druge berze u regionu. Tokom 2014. godine formirana je berza u Rumuniji (OPCOM), Bugarskoj (IBEX) i Hrvatskoj (CROPEX). U februaru 2016. godine počela je sa radom SEEPEX berza u Srbiji koja već svojim imenom nedvosmisleno ukazuje da je otvorena za saradnju i spajanja sa svim tržištima u regionu. Da bi berze bile likvidne i efikasne neophodno je da postoji balans između ponude i tražnje za električnom energijom. Obim trgovine na ovim berzama je još uvijek mali. Uprkos tome, Sekretarijat Energetske zajednice podstiče osnivanje nacionalnih berzi sa ciljem da nakon kratkog vremena dođe do njihovog spajanja (Market Coupling) i formiranja regionalne berze.

*Energetska zajednica se zalaže za formiranje regionalnog tržišta električne energije. Smatrate li da će se zemlje regiona odlučiti za taj korak i da li je regionalno tržište najbolje rješenje za Zapadni Balkan?*

Region kao celina ima odlične predispozicije da postane jedinstveno tržište zahvaljujući i činjenici da već kao region imamo iskustva jer smo bili dio integrisanog sistema SFRJ. Drugo, formiranjem jedinstvene berze kao mjesta za susretanje ponude i tražnje sa referentnom cijenom za cio region, prevazilazi se problem nelikvidnosti malih tržišta. Crna Gora i Makedonija zbog neujednačene ravnoteže proizvodnje i potrošnje nemaju pojedinačno uslove da formiraju likvidnu berzu. S druge strane, Bosna i Hercegovina ima predušlova za likvidnost berze jer su potrebe za potrošnjom i proizvodnjom ujednačene, ali samo ukoliko se sva tri entiteta dogovore. Stoga, rješenje za cio region može biti formiranje jedinstvene tržišne oblasti koja će se zasnivati na korišćenju energetskih potencijala i

uspostavljanju ravnotežne ponude i tražnje za sve zemlje regiona. Uključivanjem u regionalnu berzu sve zemlje će imati koristi, a to je i put za postepenu integraciju u unutrašnje tržište električne energije Evropske unije.

*Da li će i kako formiranje nacionalnih berzi uticati na cijene električne energije?*

Berza je jedan od instrumenata kojim se podstiče otvaranje tržišta električne energije i sprečava monopol u trgovini električnom energijom. Berza će sigurno uticati na cijenu električne energije, ali i na sigurnost snabdijevanja. Kada govorimo o cijenama električne energije, moramo praviti razliku između veleprodajne i maloprodajne cijene. Veleprodajne cijene su relevantne za organizovano tržište kao što je berza. One su rezultat trenutne prodaje i tražnje i formiraju se u skladu sa tržišnim principima. Veleprodajne cijene su približno na istom nivou u svim zemljama regiona u kojima je uspostavljena berza. Sredinom jula 2016. godine cijena za dnevno bazno opterećenje je iznosila oko 30 eura po megavat satu. U posljednjih nekoliko godina u Evropi je zabilježen negativan trend kretanja veleprodajnih cijena. Tako se dešavalo da višak energije bude toliko velik da su cijene na tržištu dan unaprijed bile negativne, odnosno proizvođači su plaćali distributerima da preuzmu energiju. Takva situacija je zabilježena u Njemačkoj 2013. godine kad su cijene bile na minimumu. Imajući to u vidu, za očekivati je da će veleprodajna cijena električne energije opadati ili barem ostati na istom nivou. S druge strane, maloprodajna cijena za tarifne kupce je regulisana. Na maloprodajnu cijenu, osim veleprodajne cijene utiču i drugi faktori kao što su naknada za obnovljive izvore, balansna energija, pristup distributivnom i prenosnom sistemu, ekološke takse, akcize i dr. S obzirom da su maloprodajne cijene električne energije u regionu daleko niže

”

*Cijena električne energije u Crnoj Gori je takva da novi snabdjevači teško mogu da ponude nižu cijenu od električne energije proizvedene iz domaćih izvora, a da pri tome ostvare i željeni profit.*

”

od prosjeka Evropske unije, nije za očekivati njihovo smanjenje.

*U Crnoj Gori je liberalizovano tržište električne energije, ali i dalje nema novih snabdjevača. Zbog čega po Vašem mišljenju Elektroprivreda Crne Gore još nema konkurenciju?*

Broj snabdjevača na tržištu zavisi od nekoliko faktora među kojima su svakaako najznačajniji profit, zaštita interesa i potencijal tržišta. Da bi na tržište došao novi snabdjevač on mora da ima profitni interes. Cijena električne energije u Crnoj Gori je takva da novi snabdjevači teško mogu da ponude nižu cijenu od električne energije proizvedene iz domaćih izvora, a da pri tome ostvare i željeni profit. Pored toga, za svakog snabdjevača je bitno da postoji garancija da će biti ravnopravno tretirani sa Elektroprivredom Crne Gore. Broj snabdjevača zavisi i od veličine tržišta i strukture potrošača. Međutim, ima primjera i u zemljama okruženja da i na malim tržištima uspješno posluje nekoliko snabdjevača koji imaju veliko iskustvo na međunarodnom tržištu. Tako na primjer, u Hrvatskoj posluje RWE i GEN-i, a kao snabdjevač se pojavio i Hrvatski Telekom. Upravo zahvaljujući konkurenciji već je došlo do preusmjeravanja potrošača sa HEP-a ka novim snabdjevačima.

*Da li će podmorska veza između elektroenergetskih sistema Crne Gore i Italije napraviti crnogorsko tržište dovoljno atraktivnim da zaživi i CG nacionalna berza?*

Podmorska interkonekcija obezbijediće Crnoj Gori značajnu tranzitnu poziciju u regionu. U isto vrijeme to znači bolju povezanost sa zapadnevropskim tržištem električne energije i šansa da se struja iz regiona izvozi u Evropsku uniju. Za Crnu Goru projekat će imati ogroman značaj za povećanje sigurnosti snabdijevanja primorskog regiona, a ne treba zaboraviti i ne male prihode od taksi koje bi se naplaćivale po osnovu prelaska električne energije preko teritorije Crne Gore. Na nedavno održanom samitu u Beču dogovoreno je da svaka zemlja ima izbor ili da napravi svoju berzu ili se mora pridružiti nekoj susjednoj berzi. Donošenje takve odluke zahtjeva sagledavanje brojnih aspekata. Prema preliminarnim analizama ekonomsko-tehničke isplativosti učešća na berzama u regionu, vide se prednosti SEEPEX berze koja je i zamišljena kao regionalna berza i u ovom trenutku ta opcija je najrealnija.

# OBJEKTIV

## PET GODINA NAGRADNE IGRE ZA ZAPOSLENE



# PODIJELJENE NAGRADE VRIJEDNE BLIZU 40 HILJADA EURA

## BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

40. KOLO NAGRADNE IGRE ZA ZAPOSLENE "BUDI U TOKU - BUDI U IGRI"



**BOGAT NAGRADNI FOND**

<http://intranet.int.epcg.co.me/>

NAGRADNU IGRO „BUDI U TOKU – BUDI U IGRI“, PRETHODNO I „ELEKTROPRIVREDU ČITAJ PO NAGRADU HITAJ“ ORGANIZOVALA JE U KORPORTAVINOM LISTU DIREKCIJA ZA ODNOS SA JAVNOŠĆU, A BOGAT NAGRADNI FOND OBEZBJEĐUJE SE U SARADNJI SA SPONZORIMA, MEĐU KOJIMA PREDNJAČI SINDIKALNA ORGANIZACIJA ZAPOSLENIH (SOZ). U PULU SPONZORA BILI SU I POZNATI TRGOVINSKI LANCI I BUTICI SPORTSKE OPREME TE PRODAVNICE ELEKTRONSKIH I ELEKTRIČNIH UREĐAJA, KAO I RENOMIRANA OSIGURAVAJUĆA KUĆA LOVČEN OSIGURANJE A.D. PODGORICA, KOJA JE SA NAMA OD SAMOG POČETKA.

Idea da se zaposlenima u EPCG, čitaocima korporativnog lista „Elektroprivreda“, pored informisanja o dešavanjima u kompaniji, energetske teme i zanimljivosti, kao i niza drugih interesantnih sadržaja, obezbijedi i mogućnost da, kroz učesće u internoj nagradnoj igri, osvoje neku od vrijednih nagrada materijalizovana je u, za sada, 40 kola nagradne igre „Budi u toku – budi u igri“. Prethodno, prigodne nagrade čitaocima našeg lista podijeljene su i u okviru desetak kola mini nagradne igre „Elektroprivreda čitaj, po nagradu hitaj“ koju je Direkcija za odnose sa javnošću pokrenula u junu 2011. godine.

Bogat fond robnih i novčanih nagrada obezbijeden je, prije svega zahvaljujući entuzijazmu zaposlenih u Direkciji za odnose sa javnošću-Sektoru za internu komunikaciju i brojnim sponzorima, među kojima treba izdvojiti reprezentativne sindikalne organizacije u našoj kompaniji, prije svega SOZ. Tu su i poznati trgovinski lanci, butici brendirane sportske opreme, prodavnice elektronskih uređaja i električnih aparata te renomirana osiguravajuća kuća Lovćen osiguranje a.d. Podgorica, koja u svakom kolu jednog srećnog dobitnika obrađuje godišnjim osiguranjem kuće ili stana nezavisno od kvadrature, pivara „Trebjesa“... Čitaoci su nagrađivani i sa produženim vikendom u Splendidu, zatim sedmodnevnim aranžmanima za dvije osobe u objektima EPSTURS-a, ali i zanimljivim i edukativnim knjigama, muzičkim CD-ovima te kompletima karata za Lake Fest i druge prestižne muzičke festivale, turističke i kulturne manifestacije.

Podaci govore da su u prethodnih pet godina u okviru internih nagradnih igara zaposlenima u našoj kompaniji podijeljene nagrade vrijedne blizu 40 hiljada eura. Od toga Sindikalna organizacija zaposlenih je samo u okviru pet novčanih nagrada do sada podijelila više od 19 hiljada eura, dok je Sindikalna organizacija EPCG obezbijedila novčane nagrade ukupne vrijednosti 3000 eura.

Za regularnost nagradne igre brine se komisija sastavljena od predstavnika sponzora koji u okviru svakog kola izvlače imena srećnih dobitnika.

**IGRA IDE DALJE... BUDI U TOKU – BUDI U IGRI!!**

## NAGRAĐA KAO ZNAK PAŽNJE

*Olivera Vujanović*

Šta o našoj nagradnoj igri misli nekolicina nagrađenih pokušali smo da saznamo u mini anketi.

Momčilo Jeknić (ED Kolašin) koji je u posljednjem kolu nagrađen od SOZ – a sa 100 eura, kaže da radi u EPCG već trideset godina i da prati i podržava sve aktivnosti našeg lista. Prvi put dobija nagradu, čak nije sam ni ubacio kupon, već su to kolege uradile umjesto njega.

Zadovoljna je i Nevenka Miković (FC Distribucija) koja je nedavno dobila novčanu nagradu 50 od 50 eura i koja je izjavila da svakoga od nas obrađuje bilo kakav dobitak. Ovu nagradu je shvatila kao znak pažnje od naše kompanije koju doživljava kao svoju kuću.

Vaučer od 50 eura za kupovinu u optikama „Optotima“ dobila je Vinka Šarović (Direkcija) koja je nagradu ustupila unuci, gimnazijalki, koja će za odličan uspjeh dobiti moderne sunčane naočare.

Jednom prilikom radovala se i Vesna Antunović (Direkcija) koja je izvučena kao dobitnik telefona HTC Desire C. Kaže da joj dobro služi i da se još njime koristi.

# ŽIVOTNA PRIČA

STANKO VUJKOVIĆ, RUKOVODILAC SEKTORA ZA RAZVOJ I ODRŽAVANJE POSLOVNIH APLIKACIJA U DIREKCIJI ZA ICT



# USAVRŠAVANJE JE KLJUČ USPJEHA

Olivera Vulanović

Gornje Vučje, nadomak Nikšića, svakako je bilo lijepo mjesto za odrastanje. To ističe i Stanko Vujković (1953.) rukovodilac Sektora za razvoj i održavanje poslovnih aplikacija u Direkciji za ICT, koji je, ovdje, na, preko, 1300m nadmorske visine, među braćom i sestrama, imao srećno djetinjstvo, kaže, poput svakog seljačkog. Kasnije je obišao skoro sve kontinente, ali je svugdje nosio sjećanje na zelenu travu sa padina Krnova.

Osnovnu školu završio je u Ozrinićima, a gimnaziju u Nikšiću. Čujemo da je bio izuzetan đak i molimo ga da priča o tome. Ali, on na sve kratko i škrto kaže: „Išla me knjiga.“

Ubrzo saznajemo da je to značilo: u to vrijeme, 1972. godine, jedini je iz Crne Gore položio prijemni iz matematike na tadašnjem prestižnom Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu, smjer elektronika. Bio je među prvih dvadeset, od 330 upisanih studenata. Dr Mitrinović, matematičar, izabrao je njih dvadeset nadarenih, među kojima i Stanka, da sa njima radi po posebnom programu. Dvije godine radili su matematiku kao opitna grupa, intenzivno. Bilo je veoma naporno. Od njih dvadeset, do kraja su izdržala petorica. Stanko je bio jedan od njih. Kaže, uspio je uz pomoć inata.

Položio je sve četiri matematike, ali je uspio i da zaradi čir na želucu. Fakultet je završio u roku, a prve tri godine „jurio je“ prosjek. Na četvrtoj i petoj godini promijenio je filozofiju života i „stišao“ emotivnost. I dalje je iz stručnih predmeta imao visoke ocjene, ali je, zato, prema manje bitnim izgradio ležerniji stav (možda je otad krenulo i kasnije izlječenje čira). Po završetku fakulteta radio je četiri i po mjeseca kao asistent na Elektrotehničkom fakultetu. Nai-



me, kao odličan student, na dva predmeta mijenjao je odsutne profesore.

Ipak, vukli su ga korijeni i dug prema porodici. Nje-ga su školovali, sad je došao red da i on uzvрати i pomogne mlade od sebe. Vratio se u Nikšić i 1978. godine zaposlio u Željezari "Boris Kidrič". I danas sa ushićenjem priča o dr Radosavu - Banju Bulajiću koji je bio na čelu ove velike fabrike. Kaže da do danas nije sreo sposobnijeg organizatora i stručnjaka od dr Bulajića, pod čijim je rukovođenjem Željezara bila jedna od vodećih fabrika u Jugoslaviji. Ne krije da je dr Bulajić bio njegov idol, čovjek kojem se divio u svakom pogledu. A, kako i ne bi, kad je Željezara u ono vrijeme imala svoju školu stranih

jezika, ambulantu, banku, svoja odmarališta. Svakome, ko je izrazio želju, bio je omogućen odlazak na simpozijum, savjetovanje, nabavka literature... Po dolasku, pisao se izvještaj o tome šta se na putovanju saznalo, naučilo, koji su kontakti ostvareni i sa kim. Na djelu je bila kontinuirana edukacija kadra, što je, kaže Stanko, uslov bez koga nema ozbiljne firme.

Još dok je bio u Željezari radio je i honorarno kao asistent na fakultetima Tehnika i proizvodni rad, kao i na Metalurškom fakultetu, na predmetima automatizacija procesa i procesna informatika. Tada, na preporuku dr Bulajića, dolazi u Elektroprivredu, 1991.godine. Naime, stigao je poziv od tadašnjeg direktora EPCG, Momčila Bukilića da se, zajedno sa prof.dr Milanom Perovićem, prof.dr Dušanom Raonićem i prof.dr Draganom Perovićem oformi tim koji bi napravio strategiju razvoja informacionog sistema EPCG. Zajedno sa njima, Stanko tada obilazi sve djelove EPCG kako bi napravili koncept razvoja informacionog sistema kompanije. Do tada se svaki dio EPCG samoinicijativno "snalazio" pa je postojalo više aplikativnih rješenja od raznih autora i u raznim tehnologijama. Trebalo je načiniti unifikaciju rješenja. To je uradila grupa formirana od renomiranih imena koju su činili: Savo Medenica, Ranko Vojinović, Branko Poleksić, Milutin Đukanović i Željko Miletić.

Veliki dio ovoga posla urađen je dok je na čelu EPCG bio Slobodan Daković. Stanko ističe da je Daković pravio pozitivnu kadrovsku klimu, te da su kod njega nailazili na veliko razumijevanje i podršku.

Od kako je došao u Elektroprivredu, Stanko ističe važnost permanentne edukacije kadra, u oblastima koje su primarne za kompaniju, kako se nekad radilo na Željezari. Firmu čini njen kadar. Poznato je da je najbolje oslanjati se na sopstvene

snage, jer se smanjuje zavisnost od drugih, a tada je i rizik najmanji. Stanko je mišljenja da se mora raditi na motivaciji, a ne samo na sankcionisanju zaposlenih. Motivisan kadar firmu doživljava kao porodicu i sam je štiti, bez prinude.

Da je to kod Stanka upravo tako, za ilustraciju služi priča o malom fudbalu. Slobodan Daković je preuzeo inicijativu i ponudio finansijsku podršku za potrebe kluba kako bi, zajedno sa kolegama iz ED Nikšić, "poradio" na ekipi. Imali su izvanredne uslove. Rezultat su bila osvojena brojna prva mjesta u SR Jugoslaviji, a radnici EPCG bili su članovi reprezentacije bivše države na eminentnim takmičenjima i učesnici na nezvaničnom svjetskom prvenstvu. I ova priča, kaže Stanko, ide u prilog tezi da je motivacija preduslov uspjeha.

Ipak, za Stanka, prije svih ostalih priča, ide priča o porodici. Po njegovom mišljenju, ne može se niko iskreno i suštinski posvetiti profesiji ako se prvo nije posvetio porodici. Sve ostalo je prolaznog karaktera, a porodica se stvara da bi trajala. Zato Stanko, ne bez dubokog unutrašnjeg zadovoljstva, kaže da je zadovoljan čovjek. Zajedno sa suprugom Jovanom, profesoricom geografije, odgaja sina Gorana koji već pet godina trenira tenis i pokazuje dobre rezultate i kći Laru koja je, za sada, najviše naklonjena muzici. U dio najužeg porodičnog jezgra spada i sinovac Milorad Vujković kojeg Stanko prati kroz školovanje. On ostvaruje san o kojem je sam svojevremeno maštao. Milorad je na doktorskim studijama elektronika u medicini, što je Stankova neostvarena želja. Sam je stigao da na magistarskim studijama u Beogradu položi sve ispite ali nikad nije odbranio rad. I to govori o njemu. Nauka mu je bila slabost, ali titule ne. Ali, on je i ovako zadovoljan čovjek.



## MUDRE MISLI

*tanja.nikcevic@epcg.com*

Puno problema na svijetu bi nestalo kada bismo pričali jedni s drugima, umjesto jedni o drugima.

Ronald Reagan

Kada vladaš svojim umom, vladaš i svojim svijetom.

Bill Provost

Smiješak obogaćuje one koji ga primaju, a ne osiromašuje one koji ga daju.

Dale Carnegie

Činjenica da smo voljeni daje nam veliku snagu, a činjenica da volimo – veliku hrabrost.

Lao Tzu

Velika srca vole, a mala traže da budu voljena.

Rabindranath Tagore

Svi se mi susrećemo s nizom odličnih prilika, koje su izvršno prerusene u nerješive probleme.

John W. Gardner

Mudar čovjek ne kaže sve što misli, ali misli sve što kaže.

Francuska izreka

Onaj ko je postigao uspjeh puno je radio, puno se smijao i puno volio.

Elbert Hubbard

Hrabrima i sreća pomaže.

Klaudijan

Sudbina nije stvar slučajnosti, već stvar izbora – to nije nešto što trebamo čekati, već nešto što trebamo postići.

William Jennings Bryan

# FELJTON

RAKO MILOŠEVIĆ, ŠEF GRADILIŠTA ISTRAŽNIH RADOVA NA IZGRADNJI HIDROELEKTRANE NA MRATINJU

40  
GODINA  
HE „PIVA“

# ŠEFE, OVDJE JE OPASNO!

Olivera Vulanović

Poslije prvog šoka koji je uslijedio nakon obilaska lokacije za buduću HE "Mratinje" i spoznaje da u ovoj crnogorskoj divljini, među ambisima i divkozama, bez struje, štampe, telefona treba provesti naredne godine života, Rako se pribrao i krenuo da organizuje posao. Trebalo je otpočeti istražne radove pa je, u tu svrhu, angažovao 120 Pljevljaka, radnika Građevinskog preduzeća. U pitanju su bili opasni radovi na ispitivanju kakvoće stijena. Predstojale su aktivnosti oko formiranja oslonca na Pivsku planinu i Vučevo, kako bi brana imala jako uporište i kako bi se hidrostatički pritisak mogao dalje prenositi. Radnike je odveo na teren, a sam se vratio u Nikšić da zatraži od direktora Žižića sazivanje Radničkog savjeta.

- Zašto? – upita Žižić.

- U onom kanjonu ljudi ne mogu bez žrtava raditi. A treba u tri smjene da se radi, i po noći konopima da se penju. Ja tamo neću ići ako ćete po sadašnjim cijenama radnike plaćati – protestovao je Rako.

- Pa kako ćemo, ne možemo da mijenjamo Pravilnik cijelog preduzeća prema tvom gradilištu – odvratio je direktor.

Sazove se Radnički savjet. Rako nije ni slutio da je već zaražen „mratinjskim virusom“ i zdravom ambicijom da se napravi džinovski objekat među kamenim liticama do kojih se jedva moglo i pješke, pod uslovom da ste mještanim, i to hrabar. Energiju koju je nosio sa sobom prenio je na članove Radničkog savjeta koje je ubijedio da radnicima plate moraju biti dva puta veće nego na ostalim gradilištima. Trebovao je i cjelokupnu zaštitnu opremu koja je u ono vrijeme postojala – šljemove sa svjetlom, rukavice i dr.

Počnu radovi. Od Vojske, koja je u blizini gradila put, uzmu u zakup gradilište, spavaonice, menzu, kancelarije. Oformi se i pekara, magacin. Rakov sekretar saopšti radnicima visinu dnevnica po kojima će biti plaćani. Vijest je dočeka sa oduševljenjem. Međutim, kad su ušli u kanjon, čuli su se komentari:

- Bogami, inženjeru, ovdje je opasno raditi, čak i da su veće plate.

- Opasno – odgovara Rako i nastavlja:

- Ali imate baterije dok se penjete, odijela, bunde, čizme...

Prodoše dva mjeseca. Rano izjutra, Rako budi sekretar gradilišta:

- Šefe, radnici neće na posao. Okupili su se ispred barake.

- Zašto?

- Ne znam, meni nijesu htjeli da kažu, traže vas.

- Šta je ljudi – pita Rako okupljene radnike.

- Mi smo došli da vam kažemo da više nećemo da radimo. Hvala vam, dali ste nam dobre plate, pare su nam potrebne, ali raditi ovdje u tri smjene, peti se noću konopima iznad provalija, a tako se i vraćati..odlučili smo da odustanemo –

-Nemojte, ljudi –

- Hvala vam, ali mi odlazimo –

Tako, na samom početku, gradilište ostade bez radnika. Rako se pitao kako će dalje, sa kim. Ako je po ovom suditi... Po glavi su mu se vrtjele misli o tome šta ga sve čeka. Zar na startu ovakav problem! I, kao što obično biva, ako je „negdje“ zapisano da se nešto dogodi, to će se i dogoditi. Rješenja se tada nameću, a putevi se sami otvaraju. Rako se sjetio mještana, mladih Mratinjaca koji su jedini vični pivskom kršu i vletima. Ponudio im je iste plate i oni su bespogovorno pristali na ponudene uslove.

- Kad god sam izlazio na gradilište, a izlazio sam svakodnevno, pratili su me moji neustrašivi Mratinjci zbog fobije od visine i, ako treba, držali za ruku. Nijesam se smio okretati i pogledivati dolje, ka Pivi, koja mi je odozgo izgledala kao prosuta boca mastila – prisjeća se Rako.



Rako Milošević



NASTAVIĆE SE...

# OBJEKTIV

PRIČA O... MUZEJU EPCG NA CETINJU



## DUŽE OD VIJEKA ELEKTRIKE



Unutrašnjost muzeja

*Tekst i fotografije: Andrija Kasom*

CETINJE – “GRAD MUZEJ” NA SVAKOM KORAKU DOMAĆIM I INOSTRANIM TURISTIMA NUDI VELIKI BROJ MUZEJA U KOJIMA JE POHRANJENA ISTORIJA CRNOGORSKOG NARODA I DRŽAVE. MUZEJI: DVOR KRALJA NIKOLE, BILJARDA, CETINJSKI MANASTIR, ETNOGRAFSKI MUZEJ, UMJETNIČKI MUZEJ...IZ GODINE U GODINU BILJEŽE SVE VEĆI BROJ POSJETILACA. TU JE I MUZEJ EPCG ILI TEHNIČKI MUZEJ, SMJEŠTEN U ZGRADI PRVE CENTRALE NA DIZEL GORIVO IZ 1910. GODINE. AUTENTIČNA OPREMA I MAŠINA IZ KOJE SU PRVI KILOVAT SATI ELEKTRIČNE ENERGIJE OSVIJETLILI PRIJESTONIČKU GLAVNU ULICU I CRNOGORSKI DVOR EKSPONATI SU KOJI SVJEDOČE O BOGATOJ ISTORIJI I RAZVOJU ELEKTROPRIVREDNE DJELATNOSTI U CRNOJ GORI.

Krajem XIX vijeka na Cetinju, kao i u drugim većim varošima u Crnoj Gori, ulice je osvjetljavala žmirkava svjetlost fenjera, koji su početkom XX vijeka zamijenjeni plinskim lampama. Osvjetljene koje su proizvodile ove lampe bilo je regulisano posebnim pravilnikom i trajalo je obično po nekoliko sati. Gradska rasvjeta u većini slučajeva koristila se u čast nekog događaja, a stanovništvo je o tome bilo obavješavano putem novina. Od plinskih lampi korišćene su lampe »Aladin« i »Auto-Lux«, koje su se pokazale kao izuzetno dobre za tu namjenu. Sa ovim lampama koje su davale vrlo lijepu i prijatnu svjetlost bio je osvjetljen prostor oko Vlačke crkve. Nakon ove probe Uprava varoši Cetinja, 31. decembra 1909. godine, donosi odluku da se grad bolje osvjetli, tim prije jer se približavao veliki jubilej - 50 godina vladavine Knjaza Nikole koji je trebalo proslaviti sljedeće 1910. godine. Veoma brzo u zvaničnom listu knjaževine Crne Gore, »Glas Crnogorca«, raspisan je poziv firmama da najkasnije do februara 1910. godine podnesu ponude za osvjetljenje Cetinja. U pozivu, radi primamljivosti istog, naglašeno je da će i druge varoši u Crnoj Gori uvesti isti tip osvjetljenja. Javile su se dvije firme, jedna iz Njemačke, a druga iz Češke, ali pregovori sa njima nijesu urodili plodom. Radilo o kratkom roku, jer čitav proces instaliranja osvjetljenja trebalo je da bude završen do početka avgusta.

Nakon dobijanja negativnih odgovora od firmi koje su se prijavile po pozivu, Uprava varoši se našla na velikoj mucu, jer sve je ukazivalo na to da od realizacije čitavog projekta neće biti ništa. Međutim, krajem marta stigla je ponuda od Italijana Emauela Krausa iz Trsta za uvođenje električnog osvjetljenja. Kako je bio nepoznat crnogorskoj javnosti, Ministarstvo inostranih djela od austrougarskog poslanstva na Cetinju zatražilo je informacije o njemu. Nakon provjera, uslijedila je preporuka crnogorskoj strani da je Emanuel Kraus ozbiljan poslovni čovjek, koji je sa svojim bratom Oska-



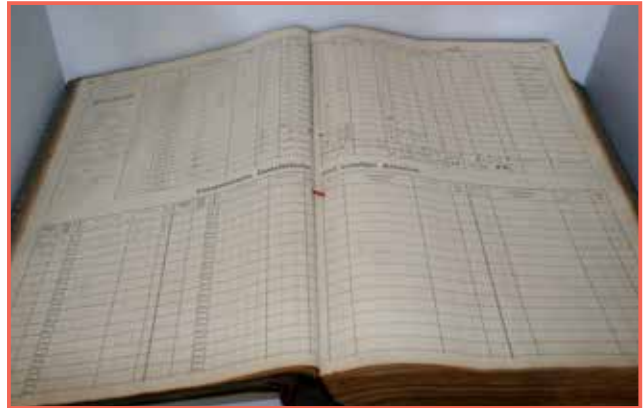
Komandna tabla prve električne centrale



Ekspонат u muzeju: Fen za kosu



Ekspонат u muzeju: Električni rešo



Ekspонат u muzeju: Knjiga sa imenima potrošača i potrošnjom električne energije

rom, vlasnik firme »Emanuele Kraus – Trieste/Ufficio tecnico industriale« koja se bavila nabavkom i montažom industrijske opreme i motora. Krajem aprila uslijedili su pregovori da bi 18. maja 1910. godine potpisan Ugovor kojim se Uprava varoši Cetinju obavezala da preduzeću »Emanuele Kraus« ustupi koncesiju za izgradnju i rad električne centrale na Cetinju, u trajanju od 30 godina, kao i da se u tom periodu ne dozvoli nijednom drugom preduzeću da ovu djelatnost obavlja na Cetinju. Preduzeće »Emanuele Kraus« je trebalo da formira akcionarsko društvo »Crnogorsko akcionarsko društvo za elektriku« koje se obavezalo da najkasnije do 20. avgusta instalira postrojenje, osvijetli glavnu gradsku ulicu, dvor, dom knjaza Mirka, Vladin dom, Ministarstvo vojno, Vojni stan, Zetski dom i Djevojački institut, a da u roku od šest mjeseci nakon toga svi ostali

potrošači dobiju struju i da varoš potpuno bude osvijetljena.

Emanuel Kraus je nakon potpisivanja Ugovora izvršio nabavku dizel-motora, generatora i druge opreme u Beču i Gracu. U Gracu su kupljena dva dizel-motora od po 60 KS i dva generatora od po 55 KVA i za period od dva mjeseca uspio je da instalira postrojenje za električnu centralu i uvede osvjjetljenje u kraljev Dvor, dvije glavne ulice i još neke državne zgrade. U članku koji je objavljen u »Glasu Crnogorca« javnost je upoznata da je u subotu, 14. avgusta u 21 čas, počelo osvjjetljenje varoši. Tada je počela sa radom prva električna centrala na Cetinju, odnosno »Crnogorsko poduzeće za elektriku«.

Početak rada električne centrale, dan prije održavanja proslave, pedesetogodišnje vladavine knjaza Nikole, najveće javne manifestacije do tada u

Crnoj Gori, kada je došlo do promjene državne i vladarske titulacije – Knjaževina Crna Gora proglašena je Kraljevinom, a knjaz Nikola je dobio titulu kralja uz učešće italijanskog kralja Viktora, bugarskog cara Ferdinanda sa prijestolonasljednikom Borisom, srpskog prijestolonasljednika Aleksandra, grčkog prijestolonasljednika Konstatina... Crna Gora je zakoračila u novo doba.

Početak rada prve centrale ozvaničio je crnogorski suveren Nikola I 19. avgusta 1910. godine. Taj datum uzet je i za dan nastanka Elektroprivrede Crne Gore. Avgusta 2010. na svečanosti povodom vijeka postojanja i razvoja crnogorske nacionalne elektroenergetske kompanije prva mašina je na trenutak proradila i proizvodila električnu energiju. Time je simbolično ukazano na predeni put u razvoju crnogorske elektroenergetske djelatnosti i države u cjelini.



Zgrada električne centrale

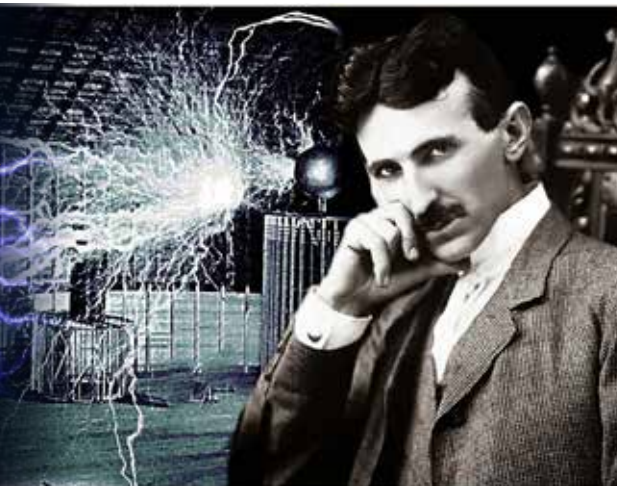


## POVODI

VELIKI JUBILEJ



# 160 GODINA OD ROĐENJA NIKOLE TESLE



IZ KNJIGE VELIMIRA ABRAMOVIĆA "TESLA EVOLUCIJA SVESTI ČOVEČANSTVA", DONOSIMO NAJZANIMLJIVIJE DJELOVE TESLINE PREPISKE I NJEGOVIH ZABILJEŠKI...

Dokle god postoje razni narodi biće i patriotizma. To se osjećanje mora izbrisati iz srca prije no što se može uspostaviti trajni mir. Njegovo mjesto mora zauzeti ljubav prema prirodi i idealima nauke. Naučna otkrića moćne su snage koje vode tom cilju.

Upravo sam objelodanio otkriće koje treba da pokaže inženjerima kako da proizvedu struju ogromnog napona i jačine. Mnogi izvanredni rezultati mogu se tako ostvariti. Ljudski glas i slika oblijetace brzinom svjetlosti našu planetu i to bez upotrebe žica; energija će se odašiljati kroz prostor, bespuća okeana biće bezbjedna za plovidbu, transport će se olakšati, kiše će se izazivati po želji, a možda i neiscrpna atomska energija osloboditi.

Napredak ovakve vrste u budućnosti otkloniće fizičke uzroke rata od kojih je glavni – veliko prostranstvo naše planete. Razdaljine će biti sve manje, ljudi u bližem kontaktu jedni s drugima moći će lakše da usklade svoje misli i težnje. Zauzdavanje sila prirode iskorijeniće nemaštinu i bijedu i obezbijediće dovoljno sredstava za bezbjedan i udoban život.

Ali još nešto nedostaje pa da trijumf ljudskog uma bude potpun. Moramo naći načina da misli tumačimo tako da se omogući svodenje svih vidova ljudskih aktivnosti na zajedničku osnovu.

Posljedice ovakvog dostignuća su nesagledive. Time bi otpočela nova era ljudske istorije. Došlo bi do kolosalne revolucije u moralnom, društvenom i drugim pogledima; mnogi uzroci nevolja bi se uklonili, naš život duboko izmijenio na bolje i položio čvrst kamen temeljac svemu onom od čega zavisi mir.

Prije nego nastavite dozvolite da vas podsjetim da ako bi na svijetu postojali samo malodušni i škrti ljudi, ništa veliko nikada ne bi bilo učinjeno. Rafael ne bi mogao da stvori svoja remek djela, Kolumbo ne bi otkrio Ameriku, Atlantski kabl ne bi mogao da bude postavljen. Vi, za razliku od svih ostalih ljudi, treba da budete čovjek koji će se hrabro upustiti u ovaj poduhvat, samo naizgled opasan, podstaknut superiornim uvidom, kao i željom da se unaprijedi jedna nova umjetnost od neprocjenjive vrijednosti za čovječanstvo.

Prije izvjesnog vremena grubo su pokušali da moj kredibilitet naruše glasanjem koje je trebalo da pokaže da nisam među dvadeset pet „velikih ljudi devetnaestog vijeka“. Međutim, čitavom tom akcijom nisu uspjeli da moje ime spuste niže od petnaestog mjesta na listi, tako da sam na opštem glasanju, na koje nisu imali toliko uticaja, završio na šestom mjestu. Vi znate, naravno, da, sve u svemu, takva procjenjivanja smatram budalastim jer je nemoguće reći za nečiji doprinos koliko vrijedi, barem dok ne prođe vijek o kome je riječ.

Instinkt je nešto što se nalazi sa druge strane naučnog istraživanja. Mi posjedujemo, u to nema sumnje, veoma osjetljive nervne ćelije koje nam omogućavaju da osjetimo istinu i onda kada je ona još nedostupna logičkim zaključcima, ili drugim umnim naporima. Pod djelovanjem autoriteta profesora ja sam se za kratko vrijeme gotovo odrekao svoje ideje.

**NIKOLA TESLA**

(Smiljan, 10. jul 1856. - Njujork, 7. januar 1943)

# REGION



## RiTe „Ugljevik“ dobija postrojenje za odsumporavanje dimnih gasova

Sredinom jula u Rudniku i termoelektrani „Ugljevik“ u Bosni i Hercegovini potpisan je ugovor o izgradnji sistema za odsumporavanje dimnih gasova između predstavnika ove termoelektrane i japanske kompanije „Micubiši“.

Ministar industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske gospodin Petar Đokić izjavio je da će izgradnjom postrojenja za odsumporavanje biti produžen životni vijek RiTe „Ugljevik“. Istakao je i da će realizacijom ovog projekta Republika Srpska i „Elektroprivreda Srpske“ ispuniti svoj dio međunarodnih obaveza u pogledu primjene međunarodnih ekoloških standarda, prije svega smanjenja emisije štetnih gasova.

Đokić je dodao i da bi projekat trebalo da bude završen za 35 mjeseci, a da je vrijednost projekta 79,5 miliona eura.

BLIC.RS

## Izgradnja vjetroparkova u Srbiji krajem ove i 2017. godine

Vlada Srbije je usvojila sve podzakonske akte za obnovljive izvore energije čime je ta oblast uskladen sa evropskim standardima. Samo energija vjetra donijeće zemlji gotovo milijardu eura investicija. Investitori gradnju vjetroparkova najavljuju krajem ove i 2017. godine. Od prošlog novembra, kod Kule se već vrte tri vjetroturbine italijansko-srpske kompanije „MK Fintel vind“, a takva slika farmi vjetroparkova u Srbiji biće već za dvije-tri godine.

Vlada je za struju iz vjetra odobrila kvotu od 500 megavata i time dala zeleno svjetlo za gradnju pet vjetroparkova: „Čibuk“ kod Kovina, Kovačica, Alibunar, Plandište i vjetropark u okolini Vršca.

Oko milijardu eura investicija iz energije vjetra dolaze iz američkog, izraelskog, belgijskog, ruskog, italijanskog, ali i domaćeg kapitala. Za investicije u vjetar nema direktnih subvencija, ali EPS je u obavezi da od investitora 12 godina otkupljuje struju po povlašćenim, takozvanim fidin tarifama. Nove kvote za zelene kilovate iz vjetra očekuju se tek poslije 2020. godine.



ELEKTROENERGETIKA.INFO



## Srbija: Geotermalna energija neiskorišćena

Konferencija „Geotermalna energija u našem dvorištu“ koja je održana u Privrednoj komori Beograda pokušala je da pruži odgovore na brojna važna pitanja, kao što su: kako stvoriti predušlove za korišćenje ogromnih geotermalnih potencijala Srbije, kako za to obezbjediti investicije, a zatim na njima i zaraditi, ali je među najznačajnijima bilo pitanje kako lokalne samouprave motivisati da pokrenu realizaciju projekata uz pomoć kojih bi ova energija bila iskorišćena u mnogo većoj mjeri, nego što se to činilo do sada.

Direktor laboratorije za geotermalna istraživanja RGF-a u Beogradu Dejan Milenić podsjetio je prisutne da su geotermalni potencijali Srbije izuzetno veliki, ali zanemarljivo malo iskorišćeni, dodajući da je obaveza lokalnih samouprava da te resurse počnu više da koriste.

Za razliku od čvrstih, fosilnih goriva i druge vrste energenata koji se masovno eksploatišu u Srbiji, geotermalna energija je obnovljiva, a njena upotreba ekološki neškodljiva, pa su preporuke koje stižu sa zapada da je neophodno ovu vrstu energije koristiti u mnogo većoj mjeri.

ENERGOPORTAL.INFO

## Dubrovnik dobija dvije ELEN stanice za punjenje električnih vozila

U Dubrovniku je u julu potpisan ugovor između predstavnika grada Dubrovnika i „Hrvatske Elektroprivrede“ o izgradnji dvije ELEN stanice za punjenje električnih vozila.

Direktor Dubrovačke razvojne agencije (DURA) Andrea Novaković dodala je da će se stanice za punjenje električnih automobila nalaziti kod zgrade Suda i na parking u zgradi „Solidarnosti“, a podsjetila je i da će uskoro biti realizovan projekat dijeljenja električnih skutera.

Na jednoj ELEN stanici biće moguće puniti dva vozila istovremeno, a način punjenja je AC mode 3 type 2, dok je vrijeme punjenja između jednog i četiri sata u zavisnosti od vrste i stanja baterije vozila. Trenutno je punjenje besplatno, a moguće je samo uz RFID karticu.

Ukupna vrijednost projekta postavljanja ELEN stanica za punjenje električnih vozila u Dubrovniku iznosi oko 140 hiljada kuna.



DUBROVNIK.HR



## Potpisan ugovor za izgradnju dalekovoda „Tomislavgrad-Kupes“

Kompanija „Elektroprijenos-Elektroprenos BiH“ iz Banja Luke u Bosni i Hercegovini potpisala je ugovor o izgradnji dalekovoda „Tomislavgrad-Kupes“.

Dužina dalekovoda biće 24 kilometara, a očekuje se da će biti postavljeno 99 novih stubova na trasi dalekovoda. Radove izvodi konzorcijum koga čine preduzeća „Dalekovod“ iz Mostara i „UMEL – dalekovodna mreža“ iz Tuzle.

U planu je da dalekovod bude završen za godinu dana, a vrijednost investicije iznosi preko 4,4 miliona KM.

ENERGETSKIportal.rs

# SVIJET



## Njemačka ukida subvencije za OIE i okreće se aukcijama

Njemački parlament prihvatio je novi zakon o obnovljivim izvorima kojim ukidaju podsticajne tarife koje zamjenjuje kompetitivnijim aukcijama te ograničavaju razvoj vjetroelektrana kako bi osigurala blagovremeni razvoj elektroenergetske mreže.

Godišnje aukcije za vjetroelektrane na kopnu ograničene su na 2,8 GW.

Nakon 2020. granica će se podići na 2,9 GW za kopno, dok će na moru oscilirati iz godine u godinu s ciljem da Njemačka u periodu 2021.-2030. osigura 15 GW kapaciteta iz vjetra.

Njemačka je 2015. godine imala instalirano 3,7 GW vjetroelektrana odnosno 44% ukupnih takvih pogona u Evropi.

Aukcijama će se nastojati postići najniža prodajna cijena za tako proizvedenu energiju. Njemački građani su sa 46% udjela najveći vlasnici kapaciteta u obnovljivim izvorima, institucionalni investitori drže 41%, a velike energetske kompanije tek 12,5%.

ENERGOPORTAL.INFO

## Francuzi kupuju i šire se u kineskoj energetici

Francuska državna energetska kompanija EDF preuzela je kontrolni paket akcija u kineskoj energetskoj kompaniji UPC Ejša vind menadžment (AWM). Na taj način je francuska kompanija proširila poslovanje u Kini. EDF nije objelodanio koliko je platio preuzimanje 80-procentnog udjela u kompaniji AWM, ali je saopštio da će preostalih 20 odsto akcija ostati u rukama američkog investicionog fonda Global envajerment fand (GEF), prenosi agencija Frans pres.

“Naša ambicija je da povećamo proizvodnju električne energije sa niskom emisijom ugljen-dioksida, zahvaljujući diverzifikaciji energetskeg miksa”, izjavio je generalni direktor EDF-a Žan-Bernar Levi.



B92



## Prvi put više od milion električnih automobila

Godina 2015. je bila prekretnica za električne automobile, jer je njihov ukupan broj u svijetu prvi put premašio milion.

Krajem prošle godine bilo je 1,26 miliona električnih automobila, nedavno je izračunala Međunarodna agencija za energiju (IEA).

To je važno jer odražava zajedničke napore proizvođača koji tržište “zasipaju” tehnološkim novitetima i država koje nove tehnologije podržavaju s različitim oblicima subvencija.

U 2014. postojala je samo polovina sadašnjih električnih automobila, a 2005. godine broj se mjerio u stotinama i bili su (samo) stvar entuzijasta. Električna vozila svih vrsta su za mnoge prvi izbor kada je u pitanju održivi transportni sistem budućnosti.

Ona odgovaraju na potrebe sve više ljudi za sve vrste transporta, ali su takođe energetske i ekološke efikasne.

Danas je proces otišao tako daleko, da je povećanje upotrebe električnih vozila (posebno putničkih vozila kao i bicikla i teretnih vozila) uključeno u sve modele, s kojima se žele postići tzv ciljevi održivosti.

Udruženje EVI, koji povezuje 16 zemalja, na primjer, očekuje da će ukupna “flota” električnih vozila do 2020. godine dostići 20 miliona.

RTRS.TV

## Najveća i najjeftinija of-šor vjetroelektrana gradiće se u Holandiji

Kroz narednih 10 godina Holandija će postati zemlja u kojoj će se nalaziti najjeftinija i najveća of-šor vjetroelektrana na svijetu.

Prema planovima Vlade, vjetroelektrana instalisane snage 700 MW stajaće 2.62 milijarde eura manje te će imati 22.5% veću proizvodnju električne energije nego što je prvobitno projektovano. Sve je to moguće zahvaljujući vrlo transparentnom programu javnog nadmetanja na koji se prijavilo ukupno 38 kompanija. U prvoj fazi projekta vjetroпарк će biti izgrađen na dvije različite lokacije, a potom će se proširiti na ukupno pet različitih lokacija. Dovršena vjetroelektrana u prvoj će fazi snabdijevati čistom energijom gotovo milion domaćinstava, dok će na kraju projekta vjetroпарк snabdijevati čak pet miliona holandskih domova.

Ovaj projekat samo je dio veće holandske strategije kojom se želi povećati instalisana snaga of-šor vjetroelektrana sa trenutnih 1.000 MW na više od 4.500 MW.

U ovom trenutku najveća svjetska of-šor vjetroelektrana je 630 MW “London Array”, no vjetroelektrana “Borssele” će sa svojih 700 MW kada bude dovršena preuzeti primat.



ENERGOPORTAL.INFO

# SA SVIH MERIDIJANA



## U PODGORICI USKORO GRADNJA ELEKTRANE KOJA ĆE PROIZVODITI STRUJU IZ SMEĆA



U Podgorici bi do kraja godine ili početkom naredne, trebalo da počne gradnja elektrane koja će proizvoditi struju iz smeća, odnosno, koja će kao gorivo koristiti deponijski bio-gas. U pitanju je prva elektrana te vrste u Crnoj Gori. Ovakvi izvori energije postoje u Evropi, a u pitanju je ekološki projekat.

Arsenije Boljević, direktor gradskog preduzeća "Deponija" koji realizuje pomenuti projekat, kazao je za portal Analitika da interesovanja za ovaj projekat ima kako među domaćim, tako i među stranim firmama, a investitor će se tražiti preko tendera. Energetski objekat biće sagrađen u blizini aktuelne deponije.

- Glavni grad je poslove upravljanja sanitarnom deponijom i Reciklažnim centrom povjerio preduzeću "Deponija". Integrisana dozvola za upravljanje otpadom obavezuje nas na realizaciju projekata koji će uticati na sprečavanje negativnog uticaja rada deponije na životnu sredinu.

Jedan od projekata je izgradnja postrojenja za proizvodnju električne energije iz deponijskog gasa sa ciljem da se valorizuje njegov energetski potencijal. Proizvodnja električne energije iz deponijskog gasa smatra se obnovljivim izvorom energije i ima pozitivan ekološki efekat zbog sprečavanja emisije i gasova staklene bašte u atmosferu, uz stvaranje ekonomske dobiti. Dobijena je saglasnost Skupštine Glavnog grada za raspisivanje tendera, jer je planirano da se projekat realizuje u formi javno-privatnog partnerstva.

Elektrana na bio-gas bi bila karakteristične snage oko 6.570.000

kw/h po godini, a vrijednost planirane investicije iznosi oko dva miliona eura. Implementacija ovog projekta zaista je od velikog značaja ne samo za Glavni grad, već i za Crnu Goru. Ovo je prvi projekat ove vrste u našoj državi. Njegovom realizacijom, iz bio-gasa koji se stvara u sanitarnim kadama, proizviče se električna energija. Implementacija ovog projekta doprinijeće održivom razvoju, prije svega promovisanjem proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora. Interesovanje za ovaj projekat je veliko kako sa domaćih tako i sa inostranih adresa. Privatni partner će imati obavezu da dodatno investira u pokrivanje postojeće sanitarne kade - istakao je Boljević.



Evo kako izgleda nevjerojatna elektrana u Roskildeu, Danska, koja generiše energiju iz otpada

Portal Analitika



## STRUJA IZ SMEĆA ZA 28.000 DOMAĆINSTAVA

U mjestu Pinto, koje se nalazi na 25 kilometara od Madrida, 2013. godine izgrađeno je jedinstveno postrojenje u okviru kojeg su smješteni reciklažni centar, sanitarna deponija, centrala za biometanizaciju otpada i sistem solarnih kolektora koji pretvaraju solarnu u toplotnu, odnosno električnu energiju. Najinteresantnija je centrala za biometanizaciju smeća, koja je sposobna da transformiše organsku biorazgradivu materiju u biometan i da taj gas konvertuje u električnu i termoenergiju. Jednostavnije kazano - da preradom smeća iz deponije stanovnici tog mjesta dobiju električnu energiju!

Sistem sa centralom za biometanizaciju je izrađen po najsavremenijim svjetskim standardima, proizvodi godišnje oko 117 gigavatsati električne energije, a strujom snabdijeva 28.000 okolnih domaćinstava. Sanitarna deponija i reciklažni centar prikuplja smeće i komunalni otpad sa teritorije zapadnog dijela grada Madrida - sa oko milion stanovnika. Postrojenje je energetski efikasno, rentabilno i ekološki „čisto“.

# PREPORUKE ZA ČITANJE



## DOK NIJESAM SRELA TEBE DŽODŽO MOJES

OVAJ ROMAN JE VIŠE OD LJUBAVNE PRIČE – OVO JE PRIPOVJEST O HRABROSTI, STVARNIM LJUDSKIM SUDBINAMA I DONOŠENJU TEŠKIH ODLUKA – OVO JE UPUTSTVO KAKO DA PREŽIVITE ŽIVOT.

Lu Klark zna mogo toga. Zna koliko koraka ima od njenog stana do autobuske stanice. Zna da voli ono čime se bavi, a da možda ipak ne voli svog momka Patrika. Ono što Lu ne zna je da će uskoro izgubiti posao, kao i umirujuću spoznaju, njoj neophodnu, da zna šta budućnost donosi.

Vil Trejnor zna da mu je saobraćajna nesreća na motociklu oduzela želju za životom. Zna da sve od tada djeluje beznačajno i tmurno – i zna kako će to okončati. Ono što Vil ne zna je da će u njegov život uz vatromet boja uletjeti Lu.

Ali ni jedno ni drugo ne znaju da više nikada ništa neće biti isto. Dok se nijesu sreli, život još uvijek nije počeo...

„Surovo iskrena i nadasve inspirativna, ova priča će vas navesti da zavirite u najskrivenije kutke svoje duše, skupite smjelost i postanete osoba kakva zaista želite da budete.“ – Time.

„Toplo, duhovito i potresno štivo koje će vas natjerati da se zamislite.“ – Women’s Weekly.



## VELIKI DOBROĆUDNI DŽIN /ROALD DAL/

Veliki dobroćudni džin ili VDDŽ ne samo što je priča o jednom neobičnom prijateljstvu, već je i priča o dječjim strahovima, hrabrosti, o snovima, o rastancima. I o mnogo toga još. Svako novo čitanje ovog romana Roalda Dala otkriva novi sloj. Čitaocce očekuje uzbudljiva i nježna priča. Velika i značajna djela skrivaju mnoga značenja i poruke, i zato je Roald Dal svakako jedan od velikih pisaca. Vanvremenska bajka Roalda Dala pretočena je u jedan od sigurno najboljih filmova ove decenije. Film VDDŽ je zasnovan na istoimenoj slavnoj Dalovoj knjizi, koja je objavljena 1982. godine.



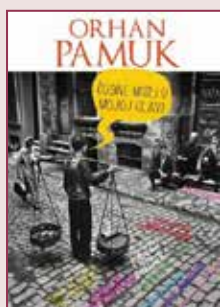
## TITO I DRUGOVI - I DIO /JOŽE PIRJEVEC/

Ko je bio Josip Broz Tito i šta je stajalo u pozadini uspjeha predsjednika Jugoslavije? Analiza uglednog historičara Jožeta Pirjevca u kojoj se neke od činjenica u javnost iznose prvi put.

„U Jugoslaviji i u svijetu napisano je više stotina knjiga o Titu. Pirjevčevo djelo Tito i drugovi nije samo još jedna knjiga o Titu: to je do sada najkompletnija studija o njemu, uporediva sa velikim historijskim biografijama vođa ruske revolucije Isaka Dojčera. Takvom je čine izvori na kojima se temelji, pomna rekonstrukcija vremena i prostora koji su bili dati Titu, odnosno jugoslovenskoj komunističkoj eliti; analiza Titove ličnosti, kao ključne ličnosti revolucije, njena idejna i psihološka struktura. [...]

Tito je bio i ključni činilac idejne kohezije, garant onih granica do kojih je stigla revolucija. Na tim granicama je stajala stara garda. Historijska četvorka se krunila, ali niko, uključujući i Đilasa, nije ponudio alternativu. Uključujući i mladu gardu, kako Pirjevec naziva nosioce reformatorskih tendencija u Sloveniji,

Hrvatskoj i Srbiji početkom sedamdesetih godina prošloga vijeka. Pirjevčeva studija daje odgovor na pitanje zašto je to tako.“ - Iz predgovora Latinke Perović.



## ČUDNE MISLI U MOJOJ GLAVI /ORHAN PAMUK/

Da li u ljubavi odlučuje namjera ili sudbina? Da li su sreća i nesreća uslovljene našim izborima ili su određene nečim što je izvan nas? Roman „Čudne misli“ u mojoj glavi, tražeći odgovore na ta pitanja, čitaocu pruža sliku sukoba tradicionalnog i urbanog, kao i sliku gnjeva i bespomoćnosti žene osuđene na život unutar četiri zida.

## ZDRAVLJE



# LJETO, LJETO, E PA ŠTA JE

*Dr Biljana Savić, specijalista interne medicine i  
nutricionista Ordinacija Balans, Nikšić, Mrkošnica br.1  
+382 40 21 38 97; +382 67 26 09 97*



*Dr Biljana Savić*

Ljeto se stabilno ustoličilo.

Šta nam je činiti? Treba nam specijalni tretman, nešto što će da nam pomogne da nam duh i tijelo budu u dobrom raspoloženju.

Dobro isplanirana ishrana ne može da umanji vrućinu, ali će svakako da pomogne da se ona lakše prebrodi.

Šta bi bilo na pozitivnoj listi? Što više prirodne, sezonske, svježje, lagane hrane. U prevodu: svježje voće i povrće, jer sadrže potrebnu tečnost, vitamine i minerale. Prva asocijacija – lubenice i dinje. Zbog kalijuma koji se izlučuje znojem, dobri su nam banana, paradajz, krompir.

Izuzetno su korisne supe – tople, hladne, mlake – od raznog povrća, sve prema afinitetu.

Meso – najčešće riba, jer se lako vari.

Ako uzmemo težu hranu, njenim varenjem pojačava se metabolizam, što vodi povišenu tjelesne temperature. Ljeti nam je potrebno manje kalorija, odnosno energije koju dobijamo iz hrane. Zato birajte manje masnu hranu; onu koja se kraće sprema, lako vari i ujedno je dobra za vitak stas.

Za kakvu god hranu da se odlučite, jedite češće, manje količine. Obratite pažnju na to kako ćete da je čuvate i skladištite, jer se na visokim temperaturama mnogo brže kvare, pa su zato češće i stomačne tjegobe.

A šta bismo popili? Može da vam izgleda šašavo, ali zaista djeluje: treba piti pića koja su mlaka ili makar na sobnoj temperaturi. Stvar je vrlo logična: ako uzmete hladni napitak (ovo važi i za sladoled, ah!), dali ste svom organizmu zadatak da taj hladni sadržaj zagreje, čime se oslobađa više toplote i pojačava se znojenje. Znojenje je, kao mehanizam za snižavanje tjelesne temperature poželjno, ali je pretjerano znojenje sasvim nepotrebno, jer tada dolazi do većeg gubitka tečnosti i minerala koji su bitni za našu dobru formu. U svakom slučaju, dobro je da uvijek imate uz sebe flašicu vode ili nezaladene limunade.

Sad nam se samo kaže šta bi trebalo izbjegavati: masnu, začinjenu, prženu hranu, jako ohlađenu hranu i napitke, kao i slatka, gazirana pića.

Kakav kavijar!

Nastavak teksta želim da posvetim patlidžanu. Ovo je njegova sezona i uz drugo sezonsko povrće dobro je da nam često gostuje u kuhinji.

Da li volite boju patlidžana? Meni je tako otmena i profinjena! Nije ni čudo kad su još u 5.vijeku počeli da ga odgajaju u Kini i Indiji. Kasnije se proširio na Daleki Istok, a u Evropu je stigao tokom 13. i 14.vijeka. U početku su plodovi bili svijetli, veličine jajeta, a daljim uzgojem su dobijeni patlidžani različite veličine, oblika i boje.

Ima vrlo malo kalorija (24 kcal na 100g), najviše vode, nešto ugljenih hidrata i dijetetskih vlakana, malo proteina i vrlo malo masti. Dakle, niskokaloričan je, a daje osjećaj sitosti.

U patlidžanu ima vitamina (A, E, B1, B6, folati, niacin), minerala (kalijum, magnezijum, bakar), fitonutrijenata – mnogi od njih su antioksidanti. Pekting i saponin imaju antialergijska, antioksidativna, antikancerogena i protivupalna svojstva. Neke od ovih materija štite membrane ćelija od slobodnih radikala, utiču na snižavanje holesterola u krvi (hlorogenična kiselina). Nasunin se nalazi u kori patlidžana i djeluje kao prirodni antihistaminik i antioksidans (štiti ćelijsku membranu od propadanja).

Zbog ukusa, teksture i nutritivnih vrijednosti, zovu ga sirotinjski kavijar.

Izbjegavajte da ga pržite u dubokom ulju, jer zbog svoje sunderaste strukture tako upije puno masnoće; bolje je da se griluje ili peče.

Malo gastro – turizma: za ove naše vrele dane možemo da spremimo namaz koji potiče sa Srednjeg Istoka, gdje su česte visoke temperature napravile neke kulinarske smernice. Baba ghanoush (baba ganuš): 2 patlidžana se ispeku u rerni (na 180C, oko 45min); kada se ohlade, oljušte se i stave u blender zajedno sa 2 čena bijelog luka, 1 kafenom kašičicom kima, 2 supene kašike tahinija (susamova pasta, ima je u prodavnicama zdrave hrane), sokom od pola limuna. Po želji mogu da se dodaju 5 supenih kašika pečenog susama ( tostira se na suvom tiganju) i 2 kašike jogurta. Blenda se kratko, da se dobije homogena masa, a zatim se ručno umiješaju 2 kašike sjeckanog peršuna i maslinovo ulje. Služi se uz pita hljeb, što bi kod nas bio somun, a odličan je i na tostu, u tortilji ili kao namaz za sendvič.

Članovi ove porodice sadrže alkalioide koji mogu da uzrokuju problem sa probavom. Srećom, u patlidžanu ih je malo i kuvanjem im se smanjuje količina za 50%. U patlidžanu ima i nešto oksalata, što bi moglo da prouzrokuje problem smanjene apsorpcije kalcijuma, ako bi se uzimao u većoj količini. Neko je rekao, a ja širim dalje: raznovrsnost u ishrani je najbolja odluka.



- Besplatna kontrola vida
- Akcijske cijene i kupovina na rate
- Veliki izbor dioptrijskih i sunčanih naočara najpoznatijih svjetskih brendova
- Sve vrste dioptrijskih sočiva vrhunskog kvaliteta
- Sve vrste kontaktnih sočiva
- Sunčane naočare sa dioprijom
- Kompletna usluga odmah, uz najsavremenije uređaje
- Stručno osoblje i profesionalni savjeti pri kupovini
- Garancija i sertifikat na sve proizvode
- Savršen odnos cijene i kvaliteta

OPEN YOUR HEART  
#ITTAKESCOURAGE



Ray-Ban

GENUINE SINCE 1937



**CLUBROUND**  
A NEW STYLE HAS TAKEN SHAPE

**OPTIKA  
OPTOTIM**

*prepustite nama brigu o vašim očima!*

**Podgorica**

The Capital Plaza  
+382 20 671 106  
tcp@optotim.me

Zgrada Maksim  
+382 20 228 336  
podgorica@optotim.me

**Budva**

SC TQ Plaza  
+382 78 11 99 22  
optikabudva@optotim.me

**Kotor**

SC Kamelija  
+382 32 520 433  
kotor@optotim.me

**Bar**

Centar Nova  
poslovna zgrada  
+382 30 308 061  
bar@optotim.me

[www.optotim.me](http://www.optotim.me)

# PUTOPISNA REPORTAŽA



II DIO



## JEDNOM ADA UVIJEK ADA

*Tekst i fotografije: Andrija Kasom*

ADA JE JEDINSTVENO OSTRVO NA JADRANU, ČIJE DVIJE STRANE ZAPLJUSKUJE SLATKA VODA RIJEKE BOJANE, A TREĆA SE KAO NEKI PJEŠČANI TEPIH U CIJELOJ DUŽINI ISPRUŽILA DA JE DANONOĆNO KUPAJU VALOVI SIGURNO NAJPLAVIJEG MORA.

SITAN PIJESAK SASTAVLJEN OD SILICIJUMOVIH STIJENA, ŠKOLJAKA I KORALA, BLAGOTVORNO DJELUJE, A ŠETNJA PLIĆACIMA JE PRAVA PRIRODNA MASAŽA. ČISTA PRIRODA, APSOLUTNI MIR KOJEG POVREMENO REMETE BLAGI ŠUM MORA I CVRKUT PTICA, UDOBAN SMJEŠTAJ, BOGASTVO SPECIJALITETA I GOSTOPRIMSTVO DOMAĆINA, ČINE ADU JEDINSTVENOM, PRAVIM NATURISTIČKIM RAJEM, A BORAVAK NA NJOJ NEZABORAVAN.

Ada nije samo raj za naturiste. Svakog dana, sve više postaje raj za sve ljubitelje jedrenja, jer ušće Bojane je Bogom data destinacija za ovaj sport. S toga ne iznenađuje činjenica da svake godine, sve veći broj ljubitelja jedrenja ima zadnju odrednicu Adu. Mnogi nacionalni prvaci, kao i svjetski u ovom spotu otkrili su Adu, kao izvanrednu destinaciju za njihov sport, jer vjetar koji svakodnevno duva pruža im idealne uslove za treninge i dugotrajne pripreme koje su neophodne za svako važno takmičenje koje ih očekuje. I to je jedna nova nada Ade, koju bi trebalo valorizovati i na pravi način iskoristiti... I to nije sve... Ovdje se gostima pruža mogućnost bavljenja i drugim raznim sportovima kao što su hodanje, trčanje, odbojka, mali fudbil, stoni tenis, tenis, veslanje, ronjenje, skijanje na vodi...Gosti na Adi mogu uživati i u turističkim izletima sa brodom koji pravi krstarenja Bojanom i oko ostrva, a po povratku u restoranu »Barbana« pruža im se mogućnost da uživanju u tek ulovljenoj ribi, pripremljenoj na tradicionalan način, kao i u bogatstvu domaćih vina sa kojima se sa razlogom možemo ponositi...Sve







se radi u cilju postizanja zadovoljstva gosta i to je jedan od razloga da malo koji gost iznosi svoje primjedbe zbog nekih drugih nedostataka koji su vidljivi i evidentni.

Neminovno je da se mora voditi računa i o visokoplatežnom gostu, koji se neće zadovoljiti samo povratkom prirodi... Za takvu klijantelu bi Adu trebalo pretvoriti u jedno elitno turističko naselje koje bi bilo bogato svim sadržajima luksuznog ljetovališta, počev od ekskluzivnih restorana, kockarnica, prodavnica, antikvarnica... tako da je gostu sve nadohvat ruke, iako je namjera bila prilikom izgradnje ovog naselja da to bude sve u skladu sa prirodom, da nema onih sadržaja koji bi remetili mir i tišinu, jer jednostavno se željelo da ovo bude mjesto za povrtak prirodi i odmoru... Medjutim, kako se vremena mijenjanju i mi bi morali pratiti zahtjeve elitnog turizma...

Često se postavlja pitanje da li možemo postati turistička velesila? Možemo! Krenimo redom – prestanimo govoriti o »neobičnim gostima«, nemojmo ih protjerivati i pokazivati pristom. Potom, shvatimo već jednom da turistima nije dovoljno samo ponuditi sunce, more i plažu, i to sve još zajedno i skupo naplatiti. Djeca Sunca žude za luksuzom. Oni žele zabavu, rekreaciju, izlete, neke atrakcije o kojima će pričati kad se kući vrate. A, reklama

samih gostiju uvijek pogađa metu. Bilo bi vrijeme da na Adi počne nešto da se radi, da se zaštiti ne samo Ada već cjelokupan prostor oko nje. Svjedoci smo divlje gradnje na obalama Bojane, svak radi kako oće i što mu je milo, što za ovaj prirodni rezervat može biti pogubno. Treba dovesti u red sve po pravilima i gabaritima koji odgovaraju ovom prostoru i da svako ko dolazi na Adu, bilo kopnom ili morem, na sa-

mom ulazu zaista ima utisak da dolazi u jedan raj i opravda izreku njemačkih turista početkom 80-tih godina kada su rekli JEDNOM ADA- UVIJEK ADA.

Šetnjom naseljem susreo sam i prve ovogodišnje turiste i zamolio ih za komentar. Svi njihovi komentari su bili slični ili pak isti komentaru para iz Minhena: »Na Adi smo prvi put, kao i u Crnoj Gori. Ovdje nam se sviđa jer je plaža i čitav kompleks zatvorenog tipa. Tišina, mir, sloboda kretanja, jednostavno povrtak prirodi je ono što nam treba, a što ngdje nema, sem ovdje. Taj osjećaj zadovoljstva čovjek čovjeku ne može dočarati. To treba lično doživljeliti«.

Na pitanje o gostoprimstvu domaćina u jedan glas su odgovorili: »Srce, ovih ljudi ovdje je zaista veliko«.



# 40.

# kolo nagradne igre za zaposlene "BUDI U TOKU, BUDI U IGRI"

## PODIJELJENO 18 VRIJEDNIH NAGRADA



SINDIKALNA ORGANIZACIJA ZAPOSLENIH EPCG (SOZ), I U OVOM KOLU, NAGRADILA PET ZAPOSLENIH SA PO 100 EURA. TRADICIONALNO, LOVČEN OSIGURANJE AD OBEZBIJEDILO GODIŠNJE OSIGURANJE KUĆE ILI STANA, DOK OPTIKA "OPTOTIM" POKLANJA DVA VAUČERA OD PO 50 EURA ZA KUPOVINU U NJIHOVIM OBJEKTIMA. DIREKCIJA ZA ODNOS SA JAVNOŠĆU OBEZBIJEDILA JE KOMplete KARATA ZA LAKE I BEDEM FEST.

### DOBITNICI NOVČANE NAGRADE SOZ (100 EURA):

1. Vesna Trogrlić (Region 2)
2. Branka Pasković (OJ Bar)
3. Ranko Knežević (Region 7)
4. Miladin Dujović (TE "Pljevlja")
5. Veselin Vlahović (Direkcija)

### NAGRADA LOVČEN OSIGURANJA A.D. PODGORICA

1. Milun Đodić (HE "Piva").

### VAUČERE OD 50 EURA ZA KUPOVINU U OPTIKAMA "OPTOTIM" DOBILI SU:

1. Nevenka Miković
2. Danilo Nikolić (OJ Budva)

### DVA KOMplete KARATA ZA LAKE FEST DOBILI SU:

1. Jelena Nikolić (Direkcija)
2. Nebojša Simović (HE "Perućica")
3. Nataša Nikolić (Direkcija)
4. Miloš Mijušković (Region 1)
5. Sonja Jaredić (OJ Nikšić)

### DVA KOMplete KARATA ZA BEDEM FEST DOBILI SU:

1. Milan Perović (FC Snabdijevanje)
2. Veselinka Antunović (Direkcija)
3. Želimir Glomazić (HE "Piva")
4. Nikola Daković (HE "Perućica")
5. Snežana Bulatović (Direkcija)

### KOMISIJA ZA IZVLAČENJE:

**Svetlana Gardašević** (SOZ) i **Miodrag Vuković** (Direkcija za odnose sa javnošću)

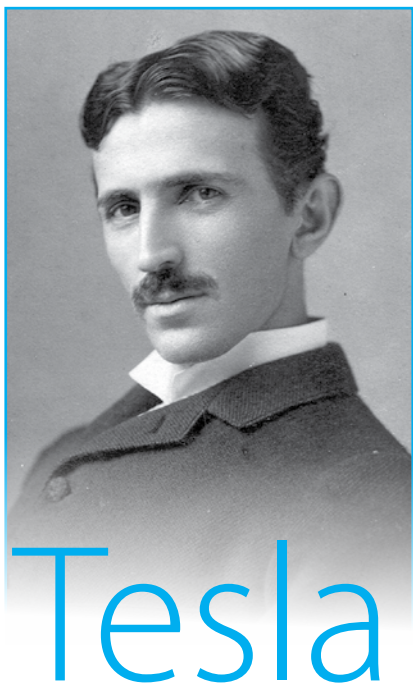
Dobitnicima čestitamo, ostalima više sreće u narednom kolu.

**NAPOMENA:** Poštovane kolege, obavještavamo Vas da ćemo u obzir uzimati samo kupone sa tačnim odgovorom na nagradno pitanje. Istovremeno, podsjećamo Vas da se, shodno pravilima, učesće u nagradnoj igri obezbjeđuje popunjavanjem isključivo jednog kupona. Svi oni koji budu slali dva ili više kupona, kao i kuponi sa netačnim ili bez odgovora biće unaprijed diskvalifikovani!

REDAKCIJA

## NAGRADNO PITANJE U OVOM KOLU:

Do kada traje akcija Podijelimo teret 4?



Tesla piše u Njujork svom prijatelju Johansonu kako je u “skrabotinama” visokofrekventnih elektromagnetnih pražnjenja otkrio um. Uskoro će on, Johanson, moći svoje pjesme da čita Homeru, dok će Tesla diskutovati o svojim pronalascima sa Arhimedom. U dnevniku istraživanja susreću se opisi elektromagnetskih zelenih magli koji odgovaraju opisu magle što se pojavila prilikom nestajanja ratnog broda u Filadelfiji (postoje indicije da je ovo Teslin eksperiment).

Tesla izjavljuje u novinama kako je uspostavio vezu sa vanzemaljskim civilizacijama. Rijetko ko ga je uzeo ozbiljno. No, Tesla je nastavio istraživanja “paralelnih svjetova” sam, u tišini, ne objavljujući rezultate. Moguće da je izradio aparat za podešavanje elektromagnetskih oscilacija sopstvenog mozga, tj. kontrolu svojih mentalnih aktivnosti i na taj način uspio da bez napora komunicira sa vremenski pomjerenim realnostima.

# SKANDINAVKA

Naziv akcije EPCG (vidi sliku)	Popularni naziv za trofej u Bundesligi	Osma kćerka kralja Nikole	Udarac u boksu Prvo slovo
Grad u Rusiji			Austrija
Lijepi muškarci (sleng)			Ljubav, udvaranje (tur.)
CG glumica Marić			Amper
Čuveni gitarista Angus			Obrada zemlje
Austral. atletičarka Friman			
Madar. pisac Zilahi			
Proizvođači sira Maroko		“Atletski klub” Argon	
Okruglo slovo	Vrsta rječne ribe Elektron		Tona
Autor: Marko Burić			

## Rješenje skandinavke iz prošlog broja:

M, Tak, A, SK, S, Stepa, Pretinac, Koalicija, PJ, Da, K, Koh, VS, IT, Ča, Mig.

**BUDI U TOKU - BUDI U IGRI**  
epcg

IME I PREZIME \_\_\_\_\_

POSLOVNA JEDINICA \_\_\_\_\_

BROJ TELEFONA \_\_\_\_\_

E MAIL \_\_\_\_\_

ODGOVOR \_\_\_\_\_

**BUDI U TOKU - BUDI U IGRI**  
epcg

IME I PREZIME \_\_\_\_\_

POSLOVNA JEDINICA \_\_\_\_\_

BROJ TELEFONA \_\_\_\_\_

E MAIL \_\_\_\_\_

ODGOVOR \_\_\_\_\_

# BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

41. KOLO NAGRADNE IGRE ZA ZAPOSLENE "BUDI U TOKU - BUDI U IGRI"



## BOGAT NAGRADNI FOND

### NAGRADNO PITANJE ►

#### PRAVILA NAGRADNE IGRE:

Priručnik nagradne igre "Budi u toku - budi u igri" je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih, osim u Direkciji za odnose sa javnošću. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje kupona organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista EPCG. Za učešće u igri, potrebno je tačno odgovoriti na nagradno pitanje.

DO KADA TRAJE AKCIJA  
PODIJELIMO TERET 4?

### BUDI U TOKU - BUDI U IGRI



### BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

